Förvandlingar. Fyra berättelser

Bokutgåva

Helsingfors. Förlagsaktiebolaget Fundament. 1918

INNEHÅLL

EN VINTER OCH EN VÅR

Ur en ung mans papper

I

VINTERN

Trodde jag ej redan, att min sorg kunde vända sig i något, som liknar lycka? Trodde jag ej att minnet av en död skulle lysa milt över mig och skänka mig dessa förklarade ögon, som endast de utvalda få? Trodde jag ej att mörker kunde bli ljus för mig, att jag själv kunde bli delaktig av den helighet, som nu vilar över henne som jag älskar?

Jag minns, hur vi talade en gång om detta, hon och jag. Det var en kväll vid brasan, en av den stora mildhetens kvällar, då tankar och ord bli en enda innerlig hymn till någon hög och försonande makt, som de ej finna namn för, men som de *fordra* att få tro på just då. Jag minns hur den tanken steg upp för oss, att någon av oss två kunde dö. Och vi sökte fatta, hur det skulle bli för den andra, den efterlevande. — Voro vi ej förvissade om att det måste bli ett liv i underbar skönhet, ett liv som kände att det var knutet med kärlek till döden, evigheten, dit ett annat liv hade gått ... att det skulle bli ett liv i försakelse och godhet, hjälpt av en hand från andra sidan graven?

Ja, så trodde vi, ty vi voro två den gången, och det är så lätt att tro då man är två.

Men vi togo miste. Nu, då det har skett, det vi vågade tänka oss som man tänker sig ett vackert drama, men aldrig hade mod att fatta i själ och hjärta — nu vet jag hur bittert, hur tröstlöst det är.

Jag är ung, och mina vänner skratta i solen. De ha ej prövat mycket. Men jag — —

Någon har gått bort från mig ... Se där orden för hela mitt elände! Det kan ej det brusande blodet bota, ej de unga åren. Jag kan ej väcka henne ur döden, det är min enda tanke, min enda känsla, mitt väsens samlade rop. Så om morgon, så om afton.

Att ej kunna glädjas mer, att se med förakt på människornas små och fadda fröjder, att rysa i sitt innersta vid

ljudet av deras högröstade pladder — det blev min lott, och det kan nu inte hjälpas. Jag fick tidigt min prövnings skäppa full, och jag hör inte längre till dem.

Är jag förbannad av ödet? Varför fick jag dessa några strålande år — var det bara för att det svarta som följde skulle synas dubbelt svart?

Det heter ju, att man kan leva på minnet, och det går kanske vid äldre år. Men inte vid mina. Här är det fröjd eller förtvivlan, antingen eller.

Jag har grubblat ärligt över mitt tillstånd, och jag vet nu och jag vågar bekänna för mig själv, vad det är som gör mitt elände. Det är en konflikt mellan mitt blod, som pockar på mera av livet, och min kärlek, som intet kan begära, då den är vigd vid en bår.

— — —

Vågar jag tänka tillbaka på dessa senaste fyra månader? —

Jag visste ju att hon hade sjukt hjärta, men läkarna sade, att hon höll på att bli friskare. Och sedan — bara en vecka ...

Den tolfte september fick jag hennes brev, det sista. Vad det var fullt av silkesmjuka smekningar — det riktigt glödde i de kära små svarta tecknen! Jag skrev svar samma kväll, skrev att jag kommer, att jag inom en vecka är hemma. Och jag satte mig på tåget en dag med ljusa tankar. Och jag var hemma efter en vecka.

Ej en ond aning, då jag steg av tåget vid bangården. Men ingen som mötte mig, inte mina föräldrar, inte hon. Och ändå borde de ha vetat, att jag skulle komma. Det förundrade mig litet.

Men hur kunde jag ana! Jag tar en droska, säger vårt husnummer och kör genom staden. Vid första gathörnet hälsar en bekant på avstånd. Det slår mig att han har en sådan egendomlig min, då han ser efter mig. Kanske är det för att jag varit så länge borta, tänker jag.

Vid nästa gathörn ser jag någon, som sneddar av inåt skvären med långsamma steg och sänkt huvud. Det är hennes far. Han märker inte mig, han går med ryggen vänd åt mig. Men jag ser med ens, att han bär ett sorgband kring armen.

Jag minns ingenting sedan, förrän jag störtar upp för våra trappor och ringer som en galning på vår klocka. Min mor öppnar.

— Är hon död? skriker jag henne mitt i ansiktet. Min mor försöker säga någonting, men det bara rycker i hennes ansikte, och hon faller mig om halsen och för mig in till far. Han står mitt på golvet, och det rycker i hans ansikte också ...

Jag börjar springa runt i rummen som om jag vore förföljd, jag sätter mig i en stol här, en soffa där; mina föräldrar följa efter för att trösta, min mor storgråter ...

Det ringer i tamburklockan. Jag rusar dit, som om jag trodde att någon med ens skulle komma in och säga: det var inte sant, hon är inte död ...

Det är bara hyrkusken, som jag glömt betala. Jag tar upp min portmonnä och häller innehållet över hans händer ... han svär av bestörtning ... jag smäller igen dörren, går in i mitt rum och kastar mig raklång över sängen — —

Nej, jag vill inte minnas mer!

Jag var som bedövad några dagar. Jag kunde ej se henne som lik, med de smala händerna, som smekt mig till yrsel så ofta, maktlöst utsträckta, kanske knäppta kring några blommor och med min trolovningsring på ... nej, jag kunde inte. Jag kunde inte vara med vid begravningen heller; jag låg bara på min bädd och hörde de dova kyrkklockorna dåna långt borta. Och jag pressade mitt huvud in i kuddarna för att slippa höra, men jag hörde ändå. Bing, bång — ett svart långt tåg, som försvann med en vit kista. Och inne i kistan — —

Å, jag har det alltsamman i syner för mig, dag och natt!

Och så kom denna stora stillhet över mig, då jag en morgon stod vid hennes grav. Det var den andra oktober, i dag jämt fyra månader sedan dess. Jag minns så väl den morgonen: det bleka ljuset över slätten, den klara spröda tonen i luften, kylan, som fläktade som frid mot min tinning.

Men en mänska kan ej höja sig till mer än mänska annat än i vissa stora stunder.

Det kom vilda veckor igen. Jag kunde ej se mina föräldrars förtvivlan över mig och inte mina vänners beklagande blickar, som alltid mötte mig närgånget forskande med samma fråga: hur är det nu med honom? — börjar det inte gå om snart?

Jag for bort, jag måste vara ensam. Och nu har jag i två månaders tid irrat omkring, och nu är jag här.

Hur kom jag hit egentligen? — Jag vet inte själv så noga. Jag hade blivit trött att vältra mig i storstädernas buller och nöta de slitna turistvägarna — jag såg glada mänskor överallt, och det var bittert. Stillhet fordrade jag, och något arbete för att skingra tankarna.

En morgon vaknade jag i Berlin och fann att jag inte kunde leva längre i detta larm och denna sysslolöshet. Men att fara hem var omöjligt. Vart skulle jag ta vägen?

I Ryssland hade jag varit en tid för ett par år sedan, och jag mindes stillheten och de goda enkla mänskorna jag bodde hos.

Jag for till Moskva för att söka upp dem. De hade flyttat, ingen visste vart. Och i Moskva larmade det värre än jag mindes — jag har ej samma nerver nu som senast.

Så kom jag på tanken att fara ut till landet någonstädes. Jag sysslade med att studera ryska folktyper den förra gången jag var här, och jag ville fortsätta. Jag reste på måfå norrut några timmar, steg av i en liten stad, tog en hyrkusk och bad honom köra omkring. Han körde en stund, men det blev kallt att sitta i släden i vinterblåsten.

På en portstolpe hängde en lapp: »rum att hyra». Jag gick in och hyrde mig kvarter med mat och blev här.

Undrar, var jag hamnat. Men det gör ju detsamma var jag är; här är stilla, och här känner mig åtminstone ingen.

Och nu är det första kvällen i detta hus, och här sitter jag nu vid min lampa och ritar svart på vitt, för jag kan inte sova ännu på länge, länge ...

Jag har råkat halvt ut på landsbygden, i yttersta utkanten av staden. Omkring mig är en blandning av förstad, villastad och by. Breda, lantliga gator styckevis belagda med rullsten; kanaler på sidorna, som samla upp hela vinterns smuts; villor med vanvårdade trädgårdar och sneda staket; små butiker och basarer här och var och krogar, förstås, — många krogar och ruskiga.

Själva staden är ej stor. Den genomflytes av en flod, som nu är isbelagd. På strandkullarna ligga de låga husen uppkrupna som stora fågelbon; över dem alla höja sig ett par kupoler och en vitrappad klosterfasad;

gatorna slingra krokiga från flodstranden upp över backarna och mynna ut i den ändlösa slätten, där kråkorna flaxa i svarta moln kring fälten.

Det hela erbjuder en ganska trist anblick. Så även mänskorna.

I dag då jag var ute på promenad i närheten, kom en krokig liten gubbe kryssande gatan fram, full mitt på förmiddagen. Just framför mig halkade han i blidvädret och föll huvudstupa i kanalen på sidan.

Ingen var i närheten, och då jag fruktade han skulle drunkna i träcken, tog jag honom i benen och drog honom upp på trottoarkanten. Hela hans huvud var en enda svart klump, och gyttjan hängde i strimmor vid de långa, grå håren.

Han hostade dyn ur sin mun, stirrade slött och tacksamt på mig, mumlade en välsignelse och raglade vidare.

Det ligger något besynnerligt tryck över familjen, hos vilken jag bor. Kanske är det minnet av bättre dagar, som ständigt tynger i luften.

Gubben har redan berättat mig sin historia — han berättar den väl för var och en, som bara orkar höra på. Han har på sin tid varit en förmögen och känd man, som höll stort hus och gick i borgen. Men en passion för botaniska experiment och blomsterodling stjälpte honom. Han lägger ut i virriga ordalag om något slags konserveringsvätska för blommor, vilken han var nära att uppfinna. Men det lyckades inte helt och hållet, och experimenterandet slök halva hans förmögenhet, tillägger han skrytsamt.

Gud vet, vad det var för en vätska. Kanske har han varit en blind svärmare på sin tid, men nu är han i varje fall förbi och bedrövlig att se på. Lurvig och snuskig och tom i sitt åderförkalkade huvud. Och talar han något, är det vanligen hädelser mot högre makter, och då lyser det till för ett ögonblick i hans slocknande pupiller.

Det är kusligt att se denna ålderdom, där endast de animala funktionerna fortsätta. Den andra barndomen är inte naiv och inte vis, utan bara sölad ned av bitterhet och hjälplöshet.

I alla fall är gubben intressant som typ, och jag borde väl börja studera honom närmare, bara jag skulle orka. Han är åtminstone den fullständiga bilden av en människoruin, där allt rasat in och begravat de sista skatterna.

Men den obehagliga gumman! Hon rultar omkring med sina gungande former i en urblekt kamkofta, som varit ljusröd för väl ett sekel sedan, hon pladdrar med tjänarinnan och ställer och styr i alla vinklar och vrår, men det blir ändå ingen ordning. Munnen går som ett klappträ, och de små ögonen lysa av välvilja och närgången moderlighet.

De båda döttrarna har jag ingenting emot. De höra till dessa stackars varelser, vilka haft en barndom som lovade allt, men en ungdom som svek alla löftena. De ha väl långsamt förbrunnit i sina erotiska års trånad, som aldrig blev tillfredsställd, och som resignationen och tiden småningom snöat över. Rikmans barn, men fattigmans vuxna döttrar! Nu äro de hopplöst ur dansen; de komma trötta var eftermiddag från sina tjänster, och de sätta sig till bords med en suck.

I dag vid middagsbordet frågade de mig, hur jag hittat hit.

— Det var ju en lapp på porten, svarade jag.

— Men ändå, frågade de, — ensam och så långt borta från hemlandet ... Hade jag kanske något arbete?

— Jag är sjuk och måste vara ensam, svarade jag.

— Ett själslidande månntro? undrade den yngre systern.

— Ja, svarade jag.

Men gumman stirrade på mig med förskräckta ögon och gjorde korstecknet:

— Ett själslidande! Vad i Kristi namn? En ungdom!

Dumma gamla matuschka — inte kan jag förklara mig för dig.

A bara jag kunde arbeta! Jag tar gång på gång fram mina gamla papper, mina novellfragment och avbrutna litterära studier. Jag sätter mig och doppar pennan, men jag ser framför mig blott ett och detsamma, som slukar allt annat: de svarta dagarna.

Jag vandrar av och an på mitt golv och söker koncentrera mig till en logisk tankegång, en intensiv stämning. Men det blir bara ett ändlöst rökande och bristande, flyktiga syner, som äro för vaga att fånga i ord. Och jag ritar streck och figurer i imman på min fönsterruta för att ha något att se på: grinande masker och annat.

Hur det nu kom sig, hade jag i dag ritat där en dödskalle. Jag satte mig i en vrå och såg, hur dess tomma ögon stirrade på mig ur februarihimlens grå där bakom. Så bleknade den långsamt bort och försvann, men jag behövde bara andas över rutan, och genast var den där igen, lika grinande som förut.

Plötsligt kom det över mig en ångest, där jag satt. Jag nästan skrek till.

Vad hade jag ritat? Får *jag* tänka mig de döda så vanställda? —

Jag strök ut bilden, och nu vill jag ingenting rita på min ruta. Tom må den vara som mitt liv.

Borde jag resa kanske, då jag ej tycks kunna arbeta här? Men jag vet ju, att jag ej kan arbeta bättre annanstädes heller, och jag är trött på att flacka kring. Här är ej bra, men var är det bra för en förtvivlad?

Igår kväll gick jag in i en av krogarna för att se på eländet. Det är ett rökigt och hemskt hål, som heter Onkel Toms stuga.

Folk av olika kaliber satt runt väggarna i halvskymningen och söp och åt sill och ärter i skränande gillen.

En buse i trasig paletå med sammetskrage och i oformligt stora, spruckna bottforer steg upp och gjorde en betydelsefull grimas åt den svartmuskiga pojken bakom disken. Pojken vävde på krogens grammofon, satte i en skiva och tryckte av. Det kom en vild kosackdans.

— Hej, nu tänker Maljutka dansa! skrek någon ur högen.

Och Maljutka dansade. Han tog sats ur en vrå, lopp med dundrande stampningar ut mitt på golvet, full och förfärlig att se på, och började agera.

Än hängde han sina långa armar ned mot golvet, satte baken i vädret och sparkade upp så att de väldiga bottforerna smällde i paletåskörtet, än höjde han sina labbar i vädret som en dansande björnunge och stack upp ansiktet, som lyste av öl och svett och salighet, än snurrade han runt liksom en hundvalp, som vill bita sig själv i svansen, allt medan han ömsom skällde och gol, ömsom sjöng med en mullrande bas och en len falsett, som skulle föreställa kvinnoröst. Och grammofonen rasade allt vildare, och Maljutka agerade som ett vansinnigt barn. Och en kanariefågel vaknade i sin bur oppe i takets tobaksskyar, sträckte halsen i höjden och stämde in av alla krafter.

Jag trodde jag skulle falla i kramp. Men hem ville jag inte gå, och ute var sprängkallt och mörkt. Jag började

stjälpa i mig öl i min förtvivlan, och det gick småningom lättare att andas den hemska luften i Onkel Toms stuga.

Maljutka dansade ännu några gånger, blev hyllad med skrän och applåder, bar upp en näve kopparmynt i kollekt efter varje slutad prestation, söp upp dem och dansade ånyo.

Till slut var det förbi med hans popularitet, och det droppade inga fler kopekslantar i hans framsträckta mössa. Han slog sig ned i en vrå, torkade sig i ansiktet med en röd näsdukstrasa, jämrade sig högt för Gud och satt sedan förkrossad och tyst och sneglade med lystna ögon bort mot flaskorna.

Jag måtte väl ha druckit för mycket, ty det gjorde mig ont att se honom så, och ändå hade han pinat mig. Jag steg upp, gick till hans bord och beställde tio buteljer öl.

Maljutka for upp, började hoppa på ett ben och svära och välsigna om vartannat, alldeles yr av glädje. Han grep mina händer och kysste dem högljutt, tömde en butelj i ett sträck och bad att få kyssa mig på kinden. Då jag nekade, såg han bedrövad ut.

— Nå jag förstår ju nog, att inte fan får kyssa en ängel, mumlade han. Men får jag inte dansa för Ers excellens?

— Nej tack, Maljutka, det behövs inte.

— Men får jag inte skaffa Ers excellens (och Maljutka klippte med ena ögonlocket) ... en liten väninna?

— Nej tack, inte det heller.

Då såg Maljutka på allvar besviken ut. Men jag bad honom inte tänka på återtjänster nu, utan bara dricka, och beställde tio buteljer till.

Hela krogen råkade i uppståndelse. Alla stirrade på mig. Det uppstod högljudda diskussioner om mina bevekelsegrunder. En tokig utlänning! ropade en. En drucken pojkvasker! en annan.

— Håll mun allesammans! röt Maljutka. Det är en man med hjärta, inte en gnidig judejävel som ni och era likar! Bocka er, bobbor!

Han var ömsom rörd nästan till tårar, och hade ömsom på sig en min som om han med ens blivit minister. Han gick till ett bord och inbjöd med en värdig gest tre av sina bröder.

Hela sällskapet lovade minnas mig med en bön till helgonen varenda kväll.

Så nu följa mig fyra busars böner — —

Ja, vad kan man inte hitta på att göra, då man har ingenting att göra?

Och här sitter jag nu med äckel i halsen, då jag tänker på det där i går, men jag har ändå ritat bokstäver om det en stund, ty det är väl bäst jag låtsas uppleva någonting, fast jag inte gör det.

Jag läser igenom mina rader, och det ser nästan ut som jag hade en smula humor kvar, då jag talar om den stackars Maljutka.

Intresserar han mig kanske? — Nej, inte han och ingenting.

Men hur kan jag då? — Jag vet inte.

Dessa hemska, grå dagar! Sedan jag kom har jag inte sett en enda solglimt, bara detta eviga enahanda

halvmörker.

Himlen har färg av aska och sot; den hänger som en ogenomtränglig säck över oss, och solen tycks aldrig orka slita hål i den säcken. Men här nere irra människorna om varandra, än i slask och än på isiga vägar. Och alla ha bråttom utom jag.

Vi bo i andra våningen, och mitt fönster vetter utåt en parkskog. Då jag från det inre av rummet ser mot fönstret, står rutan rätt mot rymden. Om morgonen, då jag vaknar, är den svart; så ljusnar den upp till grått för några timmar, och så svartnar den igen.

Jag brukar sitta och se på min ruta, hur den förändras. — Svart och grått, grått och svart, det är färgen på mina dagar.

Och jag vandrar utåt de stora slätterna och försöker förgäves samla mig till något arbete. — Vad har jag att skriva om? Ingenting intresserar mig längre, ingenting förundrar mig. Jag har sett för mycket.

Och inte skall jag väl skildra *detta?* Det stora, det obarmhärtiga som hänt mig. Att tänka sig att vilken andens pöbel som helst finge läsa om allt det, som för mig är heligt — om henne, om hennes död — och traska med träckiga sulor i de ömmaste irrgångarna i mitt inre ... Nej aldrig! Inte en rad!

Egentligen är det yngre släktet av familjen här av en ganska hög ras, jag menar i andligt avseende. Men det äldre skämmer ut sig dagligen och stundligen.

Här sitta ofta sällskap om kvällarna, dricka te, diskutera olika frågor och spela piano, och vore jag sådan som förr, sutte jag säkert bland dem in i sena natten. Ty det är mänskor man måste sätta värde på, mänskor som känna och tänka åtskilligt.

De gamla äro aldrig med vid sådana tillfällen, och det är väl, ty de skulle förstöra alltsamman.

En av de vanligaste gästerna är en ungefär fyrtio års man, som lider av ryggmärgslidande och spelar Chopin gudomligt.

Jag fick i ett svagt ögonblick höra hans historia av den yngre systern.

Han har i tiden varit förlovad med den äldre dottern. Men så kom en ful sjukdom och bröt sönder det hela. Det blev bittra scener och uppgörelser, bekännelser och förtvivlan. De måste skiljas, och han försvann för några år.

Så en dag för något år sedan hade det ringt i deras klocka, och en man på två kryckor stod utanför och bad att få komma in. Och hans förra fästmö veknade av att se honom i detta elände och öppnade för honom.

Sedan dess är han ofta i huset. Han är mycket fattig och föder sig på något sätt med sin musik — jag tror han tidtals spelat på biograf, stackars mänska.

Han brukar komma om kvällarna; systrarna hjälpa av honom paletån; han kysser dem ridderligt på handen och tar sig långsamt på sina kryckor in till tebordet. Så sitter han någon timme och pratar, och det förunderliga är att han alltid visar sig glad.

Och han spelar sin Chopin senare på aftonen, medan hans forna fästmö, icke ung längre, sitter blek och stilla och hör på.

Det ligger något stort över dessa två mänskor, och jag känner en frändskap mellan deras öde och mitt. Det är ju en viss likhet, men skillnaden består i att de ändå ha varandra kvar tillsvidare. Dock, kanske kunde det

vara ännu bittrare att se varandra så, som de göra, men ändå kunna de leva och vara glada. Underligt.

Kanske skall också jag kunna med åren?

Nej, nej, nej!

Här är ändå otäckt fult i detta hem. Ingen stil på det hela, allt placerat utan tanke och beräkning.

På salsväggen hänger någonting, som fördärvar hela rummets utseende. Det är ett helt simpelt bleknat porträtt av en mörklett och ganska vacker flicka i stor, vit sommarhatt; hon står lutad mot en trädstam och skrattar. Ramen är av papp helt enkelt, och det hela är så tarvligt som möjligt. Men att hänga det mitt på salsväggen och dekorera omkring det som här är gjort! — Runt alla kanterna i en stor cirkel äro uppstuckna på knappnålar gamla kotiljongmärken, små sidenrosetter, anilinblommor och annat skräp. Det ser på håll ut som en svärm brokiga jättemyror, som krypa på väggen mot en bestämd medelpunkt.

Jag frågade en dag vem porträttet skall föreställa.

— Det är en kusin till oss, svarade den äldre systern.

— Men kommer hon då aldrig hit?

— Nej, sade hon kort och såg egendomligt skrämd ut.

Hon måtte vara någon ömtålig punkt att beröra, denna kusin, och jag har icke frågat vidare. Men varför hon skall hänga på salsväggen med hela sin smaklösa ståt omkring sig, förstår jag inte.

I dag såg jag någonting ohyggligt. Det var en ren bagatell, men det var en syn som gjorde mig illamående.

Gumman hade namnsdag, och en av döttrarna hade skänkt henne en ros, som fästes vid barmen. Gumman satte sig så till middagsbordet och spillde över sig som vanligt. Och så hände sig tempelskändningen, som såg ut sålunda: en stor, blekröd ros gungande mellan istervågorna av matronans bröst, och mitt i kalken, just där daggen brukar glindra, en droppe tjock och brunflottig grytstekssås ...

Och denna visdom hon inbillar sig äga, för att hon kantänka orkat ned mot sjuttiotalet och hunnit glömma allt hon vetat någongång! Jag har råkat i dispyt med henne vid ett par tillfällen. Men hon bara ruskar på huvudet åt mina inlägg och kommer sedan med den absoluta sanningen utan grunder och bevis. Säger man emot, ler hon moderligt: ack, ni är så ung, så ung!

Funnes ej döttrarna här, reste jag min väg. Men de verka välgörande på mig, jag känner det, och här slipper man i varje fall att se lycka och förlovningar och smekmånadslöjlighet.

Gumman är det enda som enerverar. Jag betvivlar inte hennes goda ryska hjärta, och hon kan ju ha sett ett och annat på sin långa resa genom livet, men tänkt har hon nog aldrig. Och här sitter hon nu ful och grå i huvudet och tror hon är vis.

Gamla, löjliga käring! Jag kommer med kunskaper och arbetande tankar, sedan din hjärna har somnat under de grå håren; jag kommer med öppna sår, sedan dina — om du någonsin haft några — grott igen och slutat värka. Och därför är jag visare än du!

Man kan förlåta ungdom som är dum, blott den är vacker. Men en ful ålderdom som är dum, — hur skall den förlåtas?

— — — — — —

Klockan visar halv två på natten. Lampan håller på att brinna ned; oljan är slut. Men jag sitter här med bultande tinningar och skriver häftiga ord.

Vad går åt mig? Har jag glömt att jag rivit bryggan mellan mänskorna och mig?

Månskensnatt, den första jag sett här. Himlen har klarnat upp på något vis till kvällen, men i morgon, då det gäller för solen att slå sig igenom, är den väl lika seg i sin mulenhet som förut.

En gång står min ruta vit, klädd i gnistrande silver av iskristaller och månljus. Och fönsterkorset, som tidigare tecknat sig suddigt och obestämt på golvet i det eviga skumrasket, ligger nu skarpt och linjefast.

Kölden är bister ute. Det är redan nära midnatt. Jag hör ännu ljudet av några bjällror, som långsamt förtona i den vindlösa stillheten. Nu och då knallar det som skott i plank och knutar och från parkens trädstammar. Lyssnar jag noga, hör jag stundom ett avlägset brak, som darrar som en fjärran åska i luften. Det är borta från flodisen.

Hör, allt tätare komma skotten och allt starkare! Och då jag ställer mig och ser ut i det isiga ljuset, känner jag hur rutan redan på långt håll andas kyla mot mitt ansikte.

Det måtte vara fruktansvärt kallt i natt.

Är det månne lika kallt borta i hemlandet? Där, på de gamla gatorna? Och på vägen utåt landet, där vi brukade gå? Och på kyrkogården? —

Gud, att ligga ensam i jorden nu, i den frusna, stenhårda marken! I en kista av tumstjocka bräder och med bara en tunn och isig svepning omkring sig ... medan kölden brakar i korset ovanför ...

Och *hon* ligger där!

Jag är den ryggmärgssjuke tacksam. Jag känner på mig att han går och bär på ett öde, som är hårt som mitt, fastän han visst hör till dem, som rädda sin själ i alla skiften och leva utan knot på fattighuskost och minnen.

Då han spelar, blommar upp ur tonerna en underlig rikedom. Han vet ej vad han skänker mig.

Jag brukar dra mig tillbaka till mitt rum, då han släpar sig till pianot, och han tror visst att jag ringaktar eller icke förstår hans musik. Men det rör honom föga, ty det är ju ej för mig han spelar.

Men jag sitter i min kammare och lyssnar. Borta från salen flyter tonfloden in till mig, och då kan det hända att jag får åter någon av mina stora, stilla stunder. Dessa vidunderligt sköna Chopinrytmer, fulla av skymningsmjuk mystik, ljusdunkel och kaskader av tindrande pärlor — de gripa om mitt hjärta och vagga det i en rymd av glömska, dit det aldrig når av egen kraft. —

Ack ja. Annars är det minsann inga vackra ljud, som tränga in i mitt rum. Om morgonen är det gubben, som känner sig vid god vigör för en timme och använder sin översvallande kraft till att svära och häda sin morgonbön.

Och så gumman igen, den fördömda gumman! Hon sover i rummet bredvid mig, och mellan oss är bara en tunn brädvägg.

Jag vet ej vad det kan vara för en evig ramsa hon stönar fram varje kväll. Det låter inte som en bön, utan snarare som något slags jämmer. Det är bara några ord, men jag har aldrig kommit mig för att forska ut vilka, och ändå har jag nu hört dem kväll efter kväll i en månads tid.

Jag hör dunsen och prasslet av lakanen, då hon kliver i säng; så ligger hon stilla några ögonblick, och så kommer det där med ens i tystnaden som en lång, hemsk suck.

De första gångerna tyckte jag det låg något gåtfullt i detta, men nu är jag längesen utled vid det. Kväll efter kväll samma otäcka kväde.

Vad i herrans namn jämrar hon sig för? Är det något slags klagan över att hon blivit gammal och trött?

Det kan nu inte hjälpas, lilla matuschka, och för då inte sådant oväsen fördenskull!

Denna förbannade tunna brädvägg! Jag har skaffat mig vax att stoppa i öronen för att slippa höra varje kväll det där från rummet bredvid. Men först vill jag ha reda på, vad det egentligen är som gumman påstår.

Klockan är redan tio, och jag tycker hon borde gå till sängs snart. Men låt oss vänta — —

Nu hör jag dunsen i sängen — —

— — —

Där stod jag som en tjuv på spaning, med örat tryckt mot en väggspringa. Jag kunde tydligt uppfatta några ord, men ej alla: »Hjälp hennes själ, o Gud — —». Resten dog i en suck.

Vad menar hon med det? — Hjälp hennes själ — —. Vems? Är det kanske för sig själv hon ber?

Men detta ord *hennes?* — Nåja, när allt kommer omkring, menar hon ingenting särskilt alls. Hon har kanske fått tag i en sentimental fras, som hon så förälskat sig i, att hon inte kan låta bli att varje afton förnöja sitt hjärta med den. Hon är ju en smula andesvag redan.

Ja, men Gud vet ändå ...

Nej, nu kan det vara nog med det här redan! Skall jag sitta och grubbla över, vad en gammal rysskäring jollrar i sömnen?

II

EN MÅNAD SENARE.

Idag sprucko vitsipporna ut i parken. Det lyser som blonda lockar på den ännu bruna strandsluttningen av bäcken, där jag har mina älsklingsplatser.

Våren här lovar bli vackrare än jag anade, kanske för smärtsamt vacker för mig. Men jag vill ej springa undan för den, ty vågar jag ej ens se naturens fröjd med klara ögon, är jag feg.

Hur orkade jag igenom denna långa, hemska vinter? Det är mig själv en gåta, men jag är här ännu. Och här är åtminstone ljusare och lättare att andas nu, fastän vemodet har kommit, vårvemodet.

För en vecka sedan kastade floden av sitt täcke. Det gick med dunder och brak på några timmar. Strömmen slog hål i den spröda och genomfrätta isen; den ryckte lös block efter block, samlade dem som en här till anfall, slungade dem fram och tornade upp dem i krossande kolosser mitt i fåran — tills allt ryktes med och brakade bort i skummande virvlar nedåt slätten och det fjärran havet.

Folk stod på stränderna och på de båda stenbroarna och hurrade och svängde hattarna. Det var högtid i sinnena.

Och genast förändrade sig luften. Den blev mildare och underligt dunkelblå om kvällarna. Om dagen seglade skyarna bjärtare vita i rymden. Det var vår.

Förändrat är det i parken kring de platser, där jag har suttit och hört snön smälta mellan stammar och rötter och långsamt rissla ned i den lilla bäcken, som under sin frusna skorpa risslade och porlade litet starkare ned i floden.

Jag har tänkt mycket på dessa platser, och de ha blivit mig kära för sin stillhet. Endast någon gång en mänska eller två, som söka sig ut ur staden — vanligen två, om där kommer någon alls.

De senaste dagarna har jag legat på bara marken i någon backe och läst, medan jorden ångat varmt under mig, och solskenet, ännu litet blekt, men allt varmare och gulare för varje dag, flutit ned över bokens blad och bländat mina ögon. Och i dag, då jag kom gående mellan stammarna, lyste det vitt emot mig. Jag hade för mig av gammal vana att det var snöfläckar, men det var vitsipporna. —

Vår, vår, var ändå välsignad! Jag vill icke se på dina under med otacksamma och mörka ögon. Jag vill se på dig i gott och stilla vemod, som man ser på ett ljust drömspel, som är skrivet för andra.

Det har kommit en mild resignation över mig. Jag minns hur jag en kväll av en besynnerlig obetydlighet blev något som liknar troende fatalist. Eller låt oss åtminstone säga determinist.

Det var så helt enkelt, att jag satt på en backe i parken och hörde på klosterklockorna, som ringde långt borta i stillheten. Solen höll på att gå ned, de lövlösa trädstammarna på sluttningen glimmade ännu röda, men över dälden med de sista snöfläckarna vilade en tunn och violett skymning. Jag såg hur en svärm nyvaknade små insekter dansade framför mig i luften. Än drunknade de i skuggan och försvunno, än höjde de sig upp över solranden, och deras tunna vingar skimrade som fjun i det blekröda skenet. Upp och ned svärmade flocken — bäst den var borta, stack den fram igen. Och den närmade sig och spelade sin sövande spröda musik i mitt öra. Sist dunstade den bort och kom ej åter. Klosterklockorna tystnade, och solen gick ned. Det blev alldeles tomt och tyst i luften.

Jag kom att tänka på den gamla frågan, om allt som sker också måste ske. — Dessa små insekter till exempel, som dansade och spelade för mig en stund — var det från början skrivet i mitt livs bok, att jag skulle möta dem här på denna plats, där jag aldrig kunnat drömma om att hamna?

Och jag tänkte mig långsamt genom min barndom och ungdom ända bort till denna stilla kväll. Jag tänkte mig genom alla små händelser jag mindes, och alla stora. Jag tänkte mig också genom detta sista, som slukat allt annat, och jag medgav: vi måste ju möta varandra, hon och jag, ty vi voro födda nära varandra i tid och rum; vi måste älska varandra, ty våra blod sjöngo i harmoni; hon måste dö, ty hon var dödssjuk, fastän jag ej visste det; jag måste resa, och var jag än färdades och irrade, *måste* jag hamna just här och sitta här denna kväll ... Allt, som hade synts som tillfällighet och slump, blev följder av orubbliga lagar, ju mer jag trängde in i händelsernas kedja och mig själv. Jag var skapad sådan jag var, med just det kvantum av för och mot, vilket givit utslaget varje gång det gällde att välja och handla. Allt var oundviklighet. Och jag vaknade till mig själv och fann på backen i halvmörkret en man, som visste varför han satt där, och varför han för ett par timmar sedan sett en svärm rysk småmygg.

— — —

Låt så vara då. Mig måste hända vad mig hände, och jag vill inte klaga mer.

Jag har haft ett litet äventyr, eller vad man nu vill kalla det.

I går på eftermiddagen stod jag händelsevis utanför ett juvelerarfönster vid huvudgatan. Jag hade stannat där

för att titta ett ögonblick på de utställda sakerna, som man ibland stannar här och var.

Det är inte någon alldeles obetydlig affär, och den har stora rutor, genom vilka man kan se vad som försiggår inne i lokalen.

Vid disken stod en ung flicka och talade med juveleraren. Jag kunde ej se hennes ansikte, men jag såg hur hon allt emellanåt sträckte fram ena handen med en gest, som var hälften sorgsen, hälften bedjande. Hon såg ned på någonting, som låg i ett skrin framför henne, och hon gjorde samma gest om igen mot juveleraren, vilken stod på andra sidan disken och ruskade på huvudet med ett intetsägande affärsmannasmåleende, som om han sagt: nej, lilla fröken, det går tyvärr omöjligt inte för sig — jag har själv betalat det och det ...

Det var litet skumt därinne. Med ens öppnade hon dörren och steg halvt ut på gatan för att kunna se bättre. Hon höll i handen en kedja av stora röda koraller: hon vände på den, vägde den mellan fingrarna och höll den upp mot ljuset.

Jag vred litet på huvudet och såg i smyg på henne. Hon var ej så ung som jag trott, utan i sjuttonadertonåren, men gestalten i den vita promenaddräkten var ännu halvt ett barns. Hon var egentligen ej någon rysk typ, utan snarare något i gretchenstilen, men hon hade dessa sydländska ögon, vilkas charm, tror jag, beror på att ögonlocken till en del skymma pupillen, ögats själ och källa. Det ger blicken ett halvt vemodigt och drömmande, halvt gåtfullt uttryck; det är som om den ständigt gömde på något. Fullmånen kan vara skön i sin öppna ärlighet, men halvmånen är intressantare — åtminstone för konstnärer och finsmakare.

Där stod hon alltså i dörren med sitt smycke, och hon såg så tankfull och barnsligt bedrövad ut, att det gjorde mig ont. Jag föreställde mig hur den tunga korallkedjan skulle passa bra kring hennes fint skurna hals, som var alldeles bar och fri, och kring vilken ett par bruna hårslingor smögo sig ned i nacken.

Hon gick åter in i affären, men lämnade dörren öppen.

— Tretti rubel, nej det är för dyrt, bäste herr den och den ... hörde jag henne säga. Jag kan inte betala så mycket — har inte.

Jag steg in, lade trettio rubel på disken framför juveleraren och gick min väg. Han ropade någonting efter mig, men jag hörde inte.

Ute på gatan var ganska mycket folk i rörelse. Jag gick hastigt nedåt floden.

Då jag kommit till bron, hörde jag att någon skyndade efter mig. Jag anade vem det kunde vara, men vände mig inte om.

Hon nöp mig i armen och såg mig bestört i ansiktet. Jag stannade.

— Gud i himlen, brast hon ut, Ni ... Ni har ju glömt pengar där i affären.

— Nej, sade jag, det är allt på rätt.

— Är Ni då från förståndet? Jag känner ju Er inte en gång.

— Gör ingenting, svarade jag. Jag är nog klok.

Hon såg på mig med en min, som var skamsen och glad och misstänksam på en gång. Hon blev förvirrad och visste ej vad hon skulle ta sig till vidare. Så såg hon ned och teg.

Vi gingo några steg framåt.

— Vartåt bor Ni? frågade jag.

Hon svarade ingenting.

— Ni får inte följa med mig, sade hon plötsligt med låg röst. Jag måste vända nu. Adjö.

— Adjö, svarade jag och lyfte på hatten. Vi skildes.

Jag vandrade långsamt över bron, uppför strandbacken och hemåt.

Nära vår port hörde jag steg efter mig. Hon var där igen.

— Nej, Ni ville ingenting illa, sade hon, — jag vet det nu. Och hon tog min hand och tryckte den lätt.

Vi vandrade förbi min port. Hon var varken skygg eller misstänksam längre, utan började berätta om sig och sitt hem, öppet och livligt som ett barn.

De hade det smått, berättade hon; fadern var död för längesen, och hennes mor var trött och gammal. Det var ju påsk efter några dagar; hon hade samlat litet pengar på sitt kontor och ville köpa sig ett smycke till högtiden för att vara glad och vacker som andra.

Hon hörde på mitt tal att jag var utlänning; hon ville veta varifrån jag kommit och varför jag var här.

Jag berättade henne ett och annat, och hon tycktes mycket förundrad.

— Jag har aldrig känt någon svensk förut, sade hon, men jag har hört folk tala med aktning om dem. Är de alla så goda som Ni?

Det var redan mörkt, då vi stannade vid hennes port. Hon bor alldeles i andra ändan av staden.

— I morgon går jag och hämtar korallbandet hos juveleraren, sade hon glättigt. Jag vågade inte ta det — vågade inte tro, att det verkligen var meningen ...

Vi togo godnatt av varandra. Hon var litet rörd över mina trettio rubel och skakade häftigt min hand.

— Vill Ni inte komma in till oss någon dag, så jag får föreställa Er för min mor? frågade hon.

— Nej, jag tror inte jag kan komma.

— Kom ändå, kom! bad hon, och hennes röst lät verkligen bedrövad.

Jag funderade ett ögonblick. — Var det orätt att jag gick till henne? Var det orätt mot ... nej, det var inte orätt mot någon alls. Det var ju ingenting, alltsamman, bara en stund till tidsfördriv med en obekant, som inte angick mig, men som jag kunde vara med lika gärna som med andra.

— Jag skall komma, sade jag.

— När? frågade hon. I morgon kväll?

— Nåväl, i morgon kväll.

Vi skildes, och jag gick hem utan att egentligen tänka något alls. Det hela rör mig ju inte i grund och botten, jag leker bara en nätt liten barnlek, och knappast en hundradedel av mitt jag är med i leken.

I kväll skall jag gå dit alltså.

Den var just ingenting att tala om, min visit. Jag kom på kvällskvisten, blev presenterad för modern — en litet bortkommen gammal dam, som uttryckte sin fägnad att få se mig och snart drog sig undan —, drack te och gick efter en stund.

Min nya bekantskap var mycket nätt. Hon satt i soffan i sin lilla enkla kammare och jollrade både klokt och lustigt om ditt och datt. Men jag märkte att hennes fröjd underligt nog ej smärtade mig, såsom andras. Kanske är det för att jag vet, att det är just jag som gjort henne glad. Alltnog, hon verkar välgörande på mig, det goda barnet.

Den nya halskedjan bar hon på sig. Hon tittade nu och då förtjust ned på sitt bröst, där de understa tunga länkarna hängde röda mellan blusens vita spetsar, och sedan på mig, som ville hon säga: det var därifrån den kom, hela härligheten!

Det låg ibland i hennes ögon detta sken, som tyder på att pulsarna gå i hastigt lopp. Och jag tänkte för mig själv: detta kunde kanske bli ett litet öde ... Om jag vore en annan än den jag är.

Måtte hon bara inte bli förälskad i mig. Det bleve nog en liten sorg för henne. Men jag tror knappast att det är så allvarligt; hon ser väl bara en stämning av riddarromantik över min oväntade uppenbarelse och mina trettio rublar.

För resten far jag ju bort snart. Hennes livliga temperament har säkert lätt att glömma. Och sådant går lätt över, som aldrig varit någonting.

Påsknatten, klockan tre på morgonsidan. Men jag kan inte sova nu, och därför vill jag skriva tills jag blir trött.

Har jag igen varit framme och gjort romantik med mitt döda jag? —

Vi voro ute tillsamman och bevågo ceremonierna, gretchenflickan och jag. Hon var klädd i sin bästa vita festklänning, vita silkesstrumpor och vita skor, ty hon hade varit med sin mor till bikten.

Vi hörde mässorna brusa ur klostret och klockorna dåna i luften; vi gingo med i korståget de tre varven runt kyrkan, och hon hade ett tänt ljus i handen som de andra. Prästernas granna ornater och helgonbilderna glänste i ljuset från kandelabrarna, som buros främst i tåget. Lågorna fladdrade sakta för nattvinden. Sången från gosskören steg hög och gäll i höjden, och däremellan hördes de gråskäggiga prästernas dova, djupa mummelsång.

Min följeslagarinna bar sitt ljus i uppmärksam andakt. Ibland skylde hon lågan med handen, då luftdraget tog fatt i den och ville släcka, och skenet strålade som ur en snölykta genom hennes späda fingrar. Och det dansade i hennes litet brådmogna ansikte, där ögonen än lyste fram och än gömdes i skugga av de långa fransarna.

Klockan slog tolv. Ett ensamt skott ljöd från någon gammal kanon borta vid floden. Då hittades Kristus i kyrkan, som han hittats varje påsknatt förut under sekler, och prästerna förkunnade det för folket och stänkte vigvatten över mängden. Och jublet brast löst: »Kristus är uppstånden!»

Vi drogo oss tillbaka ur mänskomassan och kyssandet omkring oss; hon släckte sitt ljus, som var nerbrunnet. Vi vandrade långsamt bort i den dunkelblå vårnatten, medan klockorna sjöngo i rymdens mörker och folket vände hem ur kyrkan, par om par med sina ljus i handen, andaktsfulla och med böner och kyssar på läpparna.

Jag kan ej förneka att jag var tagen av nattens stämning. Jag tog hennes arm, och vi blevo förtroliga som två

syskon. Vi talade om skrock och under och vilda äventyr; jag berättade henne om mina resor i fjärran trakter, och hon hörde begärligt på och tryckte då och då nästan omärkligt sin arm mot min.

Vi kommo till hennes port och stannade i mörkret under lindarna. Långt borta lyste ännu en ensam, fladdrande liten låga; man hörde en dörr öppnas och slå igen med en smäll; lågan dök in och var borta och gatan tom.

Jag böjde mig ned för att kyssa hennes hand till farväl.

— Får jag kyssa Er på pannan? frågade hon sakta. Det är ju påsknatten ...

Jag lyfte av mig hatten och lutade mitt huvud framåt. Hon tvekade ett ögonblick. Jag hörde hur hennes andedrag darrade. Jag tog om henne och tryckte min mun mot hennes.

Och jag vallade mig hem under stjärnorna, över de öde gatorna.

*

Hemma satt hela familjen församlad kring bordet med påskvarden: äggen och skinkan, kakorna och vinerna. Också den ryggmärgssjuke var där. Han satt bredvid sin forna fästmö, och då jag trädde in, märkte jag att hon hastigt flyttade sin hand över bordskanten. Den hade legat i hans. Det var en glömskans och försoningens stund, och framför gudsmoderbilden på väggen brann vaxljuset.

De voro muntra allesamman och gumman mest. Men jag gitte inte njuta av deras sällskap, utan drog mig snart tillbaka till mitt rum. Jag fick ännu höra, hur den sjuke spelade ett par stycken borta i salen, sakta och dämpat, ty det var ju mitt i natten. Därpå skildes de åt.

Och gummans eviga aftonbön lät tröstlösare än någonsin, och sedan blev allt tyst.

*

Hon tycks alltså vara förälskad i mig, detta kvinnobarn jag råkat på.

Skulle jag kunna älska henne? — Nej, inte nu.

Skulle jag då lugnt kunna se, att någon toge henne från mig? — Låt mig tänka. Kanske inte.

Alltså ser det ut som om jag ändå hade något slags känslor för henne.

Men vilka? — Gud vet. Det gör väl bara gott att veta, att man är älskad av någon.

Visst har det varit mörka dagar emellan, men hon gör mig ändå mycket gott, denna lilla kvinnovarelse.

Det är söndagsförmiddag, och klockan visar ett. Om en stund skall jag fara att möta henne. Vi ämna oss på en åktur utåt slätten.

En strålande dag! Jag har vandrat i skogen och hört på sångfåglarna. Deras glada röster göra ej längre ont i mig. Det är hennes förtjänst, jag vet det.

Ser jag bort mot allt det svarta som följt mig, så är det ändå litet blekt och litet fjärran nu. Där vilar som en lätt slöja av soldis för mina ögon.

Jag är halft lycklig att någon väntar på mig, jag är god utan att älska och tacksam att möta en kvinna just nu, denna härliga dag.

Nu far jag.

Den färden blev aldrig av. Jag stötte på något stort med ens, som slog mig i spillror. Och kanske, kanske byggde upp mig igen!

Vad jag ändå var en blind och liten själ!

Men jag kan inte skriva nu.

Hur fick jag ej förändrad blick med ens! På mänskorna omkring mig och på mig själv.

Det var den dagen. Den söndagsförmiddag för en vecka sedan, då jag skulle ut för att åka i solen med en ung kvinna — jag, som sörjde en annan.

Jag tog alltså min hatt och steg ut genom tamburdörren. I trappan hann jag fatt den yngre systern, som också var på väg ut.

— Vart ämnar Ni Er? frågade jag.

— Till begravningsplatsen, svarade hon och såg mig rätt i ansiktet.

— Till begravningsplatsen?

— Ja, sade hon, vi hade en yngre syster, som dog.

Hon tvekade, men fortsatte upprörd:

— Jag har aldrig kommit att tala om det för Er; de andra vill det inte. Ser Ni, hon var älsklingsbarnet ... Det var efter hennes död som pappa blev sådan — han kunde aldrig förlåta att hon måste dö. Ingen fick riktigt klart för sig vad henne felades .. något slags förgiftning i blodet ... hemska lidanden .. Hon var bara sjutton år, skulle nu vara tjugufem. Det är hennes dödsdag, åtta år sedan. De andra är redan där ...

Jag ville inte höra mer. Jag sprang ifrån henne, steg i en droska i hörnet och for. Men inte dit jag hade ämnat, utan ut till parken, skogen.

Jag kom till min gamla plats vid bäcken som en annan än jag brukade komma — med en svallande storm av känslor inom mig. Jag föll ned under träden och borrade mitt huvud i det nyutslagna gräset. Det var som hade en frusen källa brustit djupt inom mig. Det var värme och det var klarhet, som vällde fram.

... Ej därför, att jag hade hört en fattig vanlig historia, men för att hela livet med ens var som förändrat för mina ögon!

Nu förstod jag, vem det var den gamla modern bad för varje kväll. Nu förstod jag, varför det tarvliga porträttet hängde på husets bästa vägg med sin stackars ståt omkring sig, smyckat av klumpiga, men trogna händer. Nu visste jag något om vad stora känslor äro — de, som bära genom år och tider. Dem hade icke *jag* ägt.

Det flöt ut över mig ett ljus ur dessa bortglömda människors tillvaro, och jag såg fläckarna på min egen. Oärlighetens fläckar, självförhävelsens fläckar.

Jag satt förintad och stirrade på mitt blottade jag, och ändå med ett slags jubel av befrielse i hjärtat.

Där hade jag kommit med min stora sorg och trott, att den var den största under solen. Jag hade sett kallt på människorna, för att de ej ägde något så förkrossande och väldigt i sitt liv, jag hade borrat mig ned i mitt

elände med lidelse och med stolthet över det — trodde väl, att jag var trogen mot den döda på det sättet. Jag hade sörjt som egoisten och den estetiska epikurén sörjer — teatraliskt och oärligt. Jag hade älskat detta mitt ödesdigra drama, tills det blev det enda som rörde mig. Jag tyckte jag hade sett ödet självt innerst in i ögonen, tyckte jag var vis — ville ingenting mer veta.

Och bara några månader hade gått. Redan var jag omärkligt på väg mot glömskan, fastän jag ej ville medge det för mig själv, skämdes väl att göra det. Jag skulle ju bort till en kvinna denna dag, en kvinna som jag var nära att älska. Jag, den trogne och dödströtte, som sade att allt var förbi för mig.

Den lilla löjliga gumman, som jag föraktat och smädat! Vi sörjde alltså båda en död — hon sitt barn, jag min brud. Men hon sörjde som det enkla, starka hjärtat sörjer, utan buller och stora gester, i arbete och trohet. Jag såg ned på henne, jag tyckte hon visste så litet. Men det finns något, som kan kallas hjärtats vishet.

Och nu böjer jag mig för henne. Men jag är tacksam, och jag är lycklig över nederlaget.

*

Så var det alltså. Och nu förstår jag, att ej allt är förbi för mig. Jag måste bara in på en annan väg. Jag har fått klara ögon äntligen, och jag vill göra mig värdig mitt sköna förflutna, Henne.

Nu vet jag, att jag skall kunna arbeta. Och nu vill jag hem att börja om.

*

Jag såg henne på gatan i dag, gretchenflickan. Jag sade henne alla goda ord jag visste och tog farväl av henne. Hon såg sorgsen ut, men hon skall nog glömma.

Må detta stanna vid något, som *kunde* blivit mer. Jag avstår. Här äro större ting att rädda.

Det är den sista kvällen jag sitter här vid mitt bord. I morgon reser jag.

Klockan är elva. Nyss hörde jag genom väggen detsamma jag hört varje afton. Men jag kastade inte ned några bittra, blinda fraser på mitt papper. Jag stod mitt på golvet och lyssnade, så stilla som den troende i kyrkan.

En stund går förbi mig, lång och blid.

Utanför mitt fönster drömmer den ljumma, blå majnatten. Det är icke ljust egentligen, ty himlen är betäckt av molnmassor, men i rymden är denna svällande stämning som av stora löften bortom horisonterna. Genom en silvervit reva silar ned ett blekt ljus och belyser parkens kronor. Ej en fågel hörs, ej ett blad skälver. Det är som om natten stode stilla, försjunken i sig själv, grubblande på något ... Kanske på livet, som den bär i sitt varma sköte, kanske på de tysta stora makter, som den känner arbeta i sitt innersta, men ej kan fatta. Det är som om natten liknade en drömsk och härlig kvinna, vilken stannat med sänkt huvud för att grubbla över gåtan, att hon skall föda ett blommande barn till världen — sommaren.

Snart spricker det ut i hemlandet.

Man öppnar sitt fönster en kväll därborta. Luften är ljum och fylld av balsam från björkarna, det strömmar doftvågor mot ens huvud. Man blir yr i de vågorna. Man ville vara överallt, se allt. Man ville se *alla* skogar, som spricka ut och dofta; man ville klättra i ödemarkernas branter och se lövträdsdungarna i sin första, florlätta grönska mot den djupgrönt allvarsamma barrskogen; man ville se skenet av alla de första sommarskyarna och deras flygande lätta skuggor över nejden, då de storma fram däruppe.

Ja, snart spricker det ut i hemlandet — —

— — —

Bröder och systrar därborta, ni som tro gott om livet, — jag vänder botad tillbaka och blir en av er!

Men förrän jag far, vill jag tacksamt kyssa en liten gumma på den skrynkliga handen.

DEN FÖRSTA KÄRLEKEN

Samtalsämnena började tryta för min reskamrat och mig, där vi sutto mitt emot varandra i den nästan tomma järnvägskupén. Skymningen föll, man hade redan tänt gasen. Vagongens gungning och hjulens monotona dunk mot skenskarvarna sövde. Som alltid då jag reser på tåg, hade jag fått en melodi i huvudet. Den håller sig vid liv av hjulslagen, dess rytm förenar sig med dem och ändrar fart allt efter tågets fart; melodien går hundratal gånger om igen och lämnar mig först, när jag lämnar tåget. Denna gång var jag i klorna på Saint Saëns Zigenardans och var för resten ganska nöjd med dess regemente — under torrare tyranni hade jag rest mången gång. Jag sträckte ut mig i soffan och blundade.

Min reskamrat visade inga tecken till sovlust. Han satt med armarna i kors över bröstet och stirrade genom fönstret ut i skymningen. Den toppiga resmössan gjorde hans magra ansikte ännu längre och gasljuset ännu blekare. Det låg någonting nästan diaboliskt i denna fysionomi med den krokiga tunna näsan, den spetsiga hakan och de kolmörka ögonen, som sögo in dunklet från förbiilande vidder. Han var en medelålders ungkarl och för mig en bekantskap från i går. Jag visste föga om honom annat än att han var känd som en man vilken gör vad han vill och alltid lyckas; på mig hade han gjort ett energiskt, men något brutalt intryck.

— Hade ni inte någon reslektyr? Vill ni låna mig, sade han.

Jag hade köpt en bok av tidningspojken, som gick genom tåget med billighetslitteratur. Det var Turgenjevs »Min första kärlek». Jag sökte fram den ur paletåfickan.

Han såg på rubriken. — Är den bra? frågade han.

— Jag har inte läst den än. Rubriken lockar ju — Turgenjev över den första kärleken. Kanske kommer ni att känna igen egna härligheter eller vidrigheter.

— Vidrigheter, absolut vidrigheter! Min första kärlek ... den är snart berättad. Så enkel och kort. Jag komprometterar inte någon — vill ni höra?

— Gärna, sade jag och satte mig upp. Och han berättade.

*

Jag var väl sexton år då och en oskyldig och ganska litet utvecklad pojke. Det var på vårsommarn, jag for ner långs kusten med en av de gamla små båtarna, som inte finns till nu mera. Min första längre sjöresa på egen hand, vill jag minnas. Skolan hade slutat och jag skulle till släktingar över sommarferien.

Det var fint väder, men tomt på båten; i första klass utom jag bara en gammal slagrörd herre, som drack konjak hela vägen under däck i aktersalongen. Kapten såg jag inte alls till på den resan. I början var jag på däck och uppe på kommandobryggan, där styrman stod vid ratten. Jag höll mig till honom; han var en språksam karl med barkad hy och vilda mustascher, han spottade gult av pipolja och hade den där medelålderns lugna råhet, som gör ett så mäktigt intryck på pojkar — på sådana, som ännu inte äro inne i

lyriken och överkänsligheten. Men det var just dit jag skulle försättas om en stund. Det står en själens milstolpe mellan pojken och den svärmiska ynglingen, men den milstolpen kan gås förbi förfärligt fort. —

Jag tröttnade snart på styrman och skärgården och gick ned i första klass för att få mig limonad. Då var det bestämt att jag skulle hamna huvudstupa in i min första kärlek. Det var kanske något med vågporlet och solstänket över havet och den fria känslan i bröstet inför en lång och gyllene ferie, som jag ensam styrde ut mot — det var kanske något hos allt det där, som hade lagt grunden. Alltnog, en halvtimme efter det jag gått ned från däck var jag förälskad.

Där fanns i första klass en uppasserska, som inte kan ha varit mycket äldre än jag själv, bara sjutton - aderton. Hon var både städerska och servererska, enda betjäningen. Jag ser henne så tydligt för mig ännu. Hon var från Sverge och hade över sig det där kyska, värdiga och nästan drottninglika, som svenskor kunna ha. Dessutom hade hon ett av de stora ljusa håren med guldglans, som nu håller på att försvinna ur världen, efter vad statistiken påstår. Och blå ögon förstås, och en täck mun och näsa, och en lång vacker figur. Hon måtte i själva verket sett bra ut — för mig var hon en ren uppenbarelse, där jag kom från pojkskolan och de tomma gatorna i min småstad. Där mötte man bara sin systers väninnor, som var ett slags underlägsna kamrater och inte kvinnor, och som aldrig hade väckt skymten av en erotisk böjelse hos mig.

Då jag beställde limonaden in på min hytt, var det ännu ingen fara. Men medan jag drack den kom det. Det kom en våldsam törst efter att få se servererskan på nytt, och jag gjorde hastigt slut på den första flaskan och beställde en ny för att få henne in till mig igen.

Jag minns att jag fick bloden i huvudet och var så upprörd att jag stammade på målet, då jag frågade om hon inte ville sitta ned och ta ett glas, hon hade väl ingenting att göra.

Hon satte sig också. Jag repade mig från min hjärtklappning och andnöd, och sedan gick allt som en dans. Jag slog in på vad jag hade läst och berättade för henne om greven av Monte Christo. Och jag rökte ett par av mina hemliga medsmusslade cigarretter för att verka karl.

Hon sade inte mycket, men höll sig glad hela tiden och hörde gärna på. Maskinen dunkade, och det plaskade och bubblade kring båtsidan. Det var kväll. Glittret ute på vågorna blev allt gulare och varmare i färgen. Det söt upp från svallet kring båten, det flöt in genom det runda hyttfönstret och spelade i strimmor runt väggens panel. Det dansade i hela hytten, vart man än såg; ögonen blevo snart alldeles yra av allt ljuset. Jag minns hennes ögon, där hon satt mitt emot mig. Ljust, ljust blågråa, litet spräckliga som alla vackra ögon. Solstänket lekte i dem, de skiftade som pärlemor, tyckte jag. Och hennes hår var ett enda fyrverkeri av gull och gnistor i den dansande belysningen.

Uppenbarelsen tog alltmera himmelska former för mig, och hjärtat blev allt tyngre av salighet och oro.

Med ens kallade hon mig du och frågade om hon inte fick bjuda på litet punsch. Det ville jag naturligtvis ha, jag skulle verka vuxen och van.

Då hon var ute efter punschen, föll jag på knä framför hennes plats. Jag tog på den gröna schaggen, där hon suttit, jag smekte med darrande händer en bild, som dröjde kvar i luften.

Men det blev alltså min första punsch, och den gjorde sitt till. Allt var klart och härligt, tyckte jag snart. Hon skulle bli min för eviga tider, hon ville det bestämt. Och jag skulle ta henne bort från hela den usla båten, men hytten där vi börjat älska varann — den var helig, den skulle stängas för alla främmande, och det skulle alltid stå en stor bukett blommor därinne. Och någon gång skulle vi tillsamman resa på båten och ta in i hytten och minnas allt det ljuvliga, kanske gråta av lyckligt vemod ... Allt det där for genom mitt huvud vid det andra glaset.

Ett par gånger ringde det i en klocka någonstädes, och hon fick springa med mera konjak åt gamla herrn i aktersalongen. Han var töcknig och hade börjat hosta och dregla. Det sjöd i mig av helig vrede, då han sluddrade fram sina order och lyfte sina dimmiga röda ögon mot Aline — så hette min vackra vän. Jag sade henne att han var ett odjur och att hon borde hålla sig långt ifrån sådant patrask, men hon bara skrattade och svarade: han är så rar, vet du ...

Då blev jag bedrövad. Men Aline kom och satte sig bredvid mig på soffan, tog min hand och strök den och kallade mig sin älskling. Det ryste ljuvt i mig vid beröringen av hennes varma, litet fuktiga hand, det var första gången jag hade känt något sådant. Och utan att jag visste rätt hur, satt jag och smekte hennes händer, och hennes hår kittlade mig mjukt på kinden. Så gick en god stund. Jag var i en värld, där jag aldrig varit förr — den var tung av nya och berusande dofter.

— Nu måste du lägga dig, det är skumt redan, sade hon med ens. Och hon gick efter sänglinne och täcke och bäddade åt mig på den gröna schaggen.

Jag var olycklig över att det nu var slut med kvällen, men lycklig på samma gång. Hur det skulle drömmas i den vita bädden, som hennes små händer hade bäddat! Hur kinden skulle njuta att få smekas av dynan, som hon hade format så rund och mjuk!

Men ännu hade jag ej nått lycksalighetens topp. Då jag tog godnatt av henne, blev det en kyss. Och det frös igenom hela mitt väsen av sällhet.

Det var ingen tanke på att somna. Jag satt ensam i skymningen på min bädd, med det yra huvudet i händerna. Vattnet porlade och sjöng utanför fönstret, och maskinen dunkade. Ibland lutade jag huvudet mot dynan och slätade kinden sakta mot den. Det var något av henne i dynan. Men jag vågade inte lägga mig ordentligt, det var för grovt för detta något ...

Vad man var ung och varsam med värdena här i livet — eller jag var det egentligen den kvällen. Det var bara några timmar mig unnades förbli den rena och himlasvärmande yngling jag kunnat vara några år. Ni har inte hört slutet ...

Där satt jag alltså, och jag var naturligtvis galen av lycka. Allt hade jag vunnit — att vi voro hemligt förlovade var en given sak. »Hemligt förlovade» — hur ofta hade man inte hört kamrater uttala de orden med en mystisk uppsyn, som man talar om okända ljuvligheter. Men nu visste jag vad det ville säga! Det hade överträffat alla föreställningar.

Bara en sak grämde mig, minns jag. Jag ångrade att jag rökt och druckit punsch. Mina läppar hade inte varit som de borde vid den första kyssen. Och jag minns att jag inte nändes äta av min vägkost i kappsäcken, jag tyckte något heligt på min mun skulle blivit vanhelgat och flugit sin kos.

(Här gjorde mitt ressällskap ett uppehåll och tände en cigarr. Han såg sig omkring att ingen obehörig satt nära och kunde höra honom. Och han fortsatte:)

Sedan började mitt inferno. —

Bäst jag satt där nämligen, stövlade någon förbi i gången utanför och smällde fast en dörr. Det var styrman som kom ner; hans hytt låg vägg i vägg med min. Han murrade något för sig själv därinne och korkade med en knall upp en flaska. Jag hörde till och med, hur det plaskade i glaset då han hällde i, och hur tändstickan frasade då han tände pipan. Jag blev förbittrad på honom, han kastade in missljud i min mjuka stämning.

Men värre blev det snart. Det gick nämligen någon i dörren igen, och jag hörde att styrman hade fått sällskap. Först fäste jag mig inte vidare vid det, men hastigt kom det en underlig instinktiv oro över mig.

Där var någonting illa i min närhet, kände jag.

Då kom upptäckten — det var Aline som gått in till styrman. Jag kände hennes röst med ens, fastän hon viskade. Hon hyssjade, jag hörde orden »hörs» och »unga herrn här bredvid», men med detsamma slog styrman glaset i bordet och halvskrek: jag ger satan i pojkvaskern, han får höra vad han behagar!

Och jag *fick* höra, där jag klev upp på bädden och tryckte örat mot den tunna panelen! Först var det kyssar, och jag blev alldeles stel. Jag såg de vilda rödbruna mustascherna och munnen, som spottade gult av pipoljan ...

Snart kom det andra ljud till. Först begrep jag inte riktigt, jag var en oskyldig pojke. Men det forsade en hel flod av grova smekord från styrmans läppar, Aline själv var inte stum heller — och jag begrep.

Vad tror ni en älskande yngling gör i ett fall som mitt? Ropar på hjälp, rasar, tar sönder väggen och flyger sin motståndare i strupen? — nej! Han faller bara ihop. Det är en fullständig omstörtning i alla hans begrepp, förstöring av hela världsbilden, upplösning av allt.

Som sagt, jag satt på min bädd, med örat mot väggen, och jag stelnade bort. Där flög nog några svaga tankar genom mitt huvud: att springa dit in och döda ... att springa överbord ... att åtminstone komma därifrån. Men det hade gått någonting sönder inom mig, och ingen tanke kunde få mekanismen i gång. Jag var förlamad. En enda syn i min fantasi behärskade mig helt och hållet, och ljuden från andra sidan väggen kramade in mig som i ett skruvstäd.

Länge måtte jag ha suttit där. Så kom det som en sakta kramp i mina leder, och jag började smyga runt i hytten. Jag var rädd för ljudet av mina egna steg, men jag kunde inte hålla mig stilla. Jag tassade runt, runt — krokig och kuvad och tyst, som ett pryglat djur i sitt fängelse. Utanför plaskade vågorna så obarmhärtigt sakta, och själva maskinens dunkande hade liksom blivit sömnigare och saktare. Men ljuden från andra sidan ville aldrig ta slut. De körde som giftiga knivar i mig och jagade mig omkring i den kvava trånga hytten — två steg och vägg, två steg och vägg igen. Till slut vältrade jag mig omkull på bädden, rände huvudet in i dynan och bet i den som ett vilddjur. Då var förstörelsen och förgiftningen inom mig fullständig, och jag hade bara en enda önskan — att jag hade varit i styrmans ställe.

Man har varit med om åtskilliga nätter, då man kommit till mina förtitvå, men jag säger er att denna natt var den värsta jag upplevat. Först på morgonsidan, då det igen hade skramlat i styrmans dörrlås, kom gråten mig till hjälp.

*

Min reskamrat tystnade. Tåget höll på någon mörk ödemarksstation. En båglampa kastade sitt dödsvita sken över några drypande björkar, det hade börjat regna. En sömnig vissling ljöd, och tåget satte sig åter i gång.

— Såg ni henne aldrig mer? frågade jag.

— Jo, svarade han, nästa morgon då vi var framme, stod hon i trappan upp till däck. Men jag bet ihop tänderna och såg åt sidan, då jag gick förbi. Min limonadräkning blev aldrig betald.

Sedan såg jag henne aldrig mer. Flera år senare reste jag samma väg på samma båt. Hon var försvunnen, men styrman var kvar. Jag gick upp till honom, där han stod vid ratten, och bjöd honom en cigarr. — Nå, styrman, hur står det till med hälsan och kärleken? — Hälsan, sade han och spottade gult, den är fan i mej inte värd att skryta med, men si kärleken — den blir allt roligare ju äldre man blir.

Jag var alldeles ense med styrman om den saken, och så är min historia slut.

Man orkar över så mycket, men det är ett och annat som tar skruv i själen och borrar sig in i den grundligt. Och ju tidigare, dess starkare som känt. Min första kärlek — — jag var en annan efter den betan. Man var inte längre så varsam med värdena i livet, det blev hårdhänta grepp och stora spekulationer. Men doften över tillvaron var borta, då den far, kommer den aldrig igen. —

Han lutade sig tillbaka i soffan. Nu såg han trött ut. Det hade kommit fram två vassa rynkor omkring munnen, de talade om någonting slitet och förpinat.

Tåget höll åter på en station, och zigenardansen i mitt huvud släppte sitt grepp för ett ögonblik. Det var mitt i natten, det regnade fortfarande. Långt borta ur mörkret tjöt en hund, övergivet och ödsligt.

GULDKARPARNA

I.

Fiskarkojan låg halvt nedbäddad i stranddynen. Den såg både löjlig och ömklig ut. Flygsanden hade slagit upp i vågor omkring den; på vindsidan mot havet fick man lov att skövla rent efter varje värre storm, ty då brukade sanden begrava väggen och de två små grönspräckliga rutorna, så det blev mörkt därinne. Väggarna voro lappade och bepansrade med gamla takplåtar här och var; den enda tegelstensskorstenen hade längesedan vittrat ner och lämnat efter sig ett rött litet kummel på taket, och oaktat de stadiga stagen pekade den årsgamla plåtpipan redan betänkligt inåt land. Åt det hållet pekade hela stugan för resten, grunden var ju så osäker och vinden så hård ibland på hösten. Då kunde strandlandskapet skapas om på en enda natt: där det förut varit slät mark, fanns en morgon en ny backe, och gamla backar voro försvunna. Bara kojan råkade aldrig riktigt på det släta, den tog emot och stannade den vandrande sanden. Man kunde inte låta bli att tänka på ett skeppsvrak, då man gick där förbi. Ett vrak i ett plötsligt stelnat hav.

Nu var det emellertid juli månad, och det gick ingen nöd på någon levande själ. Det var det stora lugnets veckor, dag efter dag låg havet lika ändlöst brinnande och mörkblått i stiltjen, och nätterna voro ljumma med en tystnande fågelsång uppe från skogen. Olle, fiskarens trettonåriga pojke, hade längesedan flyttat ut i skjulet, där han brukade sova den varmaste tiden.

Olle gick varje dag med färsk fisk till den friherrliga villan, ett stycke därifrån. Han gjorde det mycket gärna. Inte bara för att där var vackert — det förstod han sig inte så mycket på. Men han hyste en stark, ljuv och hemlig kärlek till lilla fröken Marie-Louise, som ännu lekte med dockor.

Villan låg alldeles vid stranden, som där svängde in i en liten bukt. Först var där en smal, slät plage med badhus och en ändlöst lång brygga, som var byggd i vinkel för att tjänstgöra som vågbrytare och ge skydd åt motorbåten och kuttern; så kom där en dyn, som stack upp sin guldglänsande puckel, sparsamt bevuxen med blåskiftande starr; men bakom dynen var det cementerat till en kraftig mur mot havets och sandens anlopp. Där stodo två små paviljonger, en på var sin ända av murkrönet. Och bakom dem svällde parken fram med tunga, lummiga grenar, som då de gungade släppte igenom någon vit glimt av själva villan högre upp i land.

Det läckraste var ändå dammen. Den låg strax bakom muren och i lä av den höga dynen. Stor var den inte, och på håll kunde man knappast ana sig till den, så inbäddad i växtlighet låg den. I mitten reste sig ett litet kummel eller grund eller vad man nu ville kalla det: det såg ut som en enda solfjäderformig bukett med sina ormbunkar. Förr hade där sprungit någon vattenkonst i luften mitt ur kumlet, men den var icke i skick sedan flera år tillbaka. På den mörka ytan sam andmat och stora stilla näckrosor, stränderna speglade en bågnande ståt av halvvilda rosor i vattnet. På dagen var där en oavbruten musik av insekter i snåren, och trollsländorna

svävade som filigran i luften och togo hamn på något näckrosblad.

Föregående sommar hade man försökt med ett svanpar i dammen, men det hade icke slagit väl ut. Nu höll man där guldkarpar, och dem tyckte lilla fröken Marie-Louise också mycket bättre om än de dumma, glupska svanarna, som skuffade varandra och grälade, då man gav dem mat. Hon hade alltid varit så rädd att bli biten i fingret av dem. —

Men guldkarparna var det käraste hon visste. Olle brukade snedda förbi dammen, då han kom med sin korg. Ty han hade märkt, att var inte lilla fröken nere på stranden och badade med sin mamma eller den franska guvernanten, så sysslade hon bestämt med sina fiskar. Hon satt på det lilla stentrappsteget, som ledde ned i vattnet, kramade sönder småbrön i sina smala, vita händer, strödde ut över vattnet och jollrade med sina levande leksaker. Framför henne i dammen stimmade det av röda ryggar, och allt som oftast kom där nerifrån dunklet en stor guldgul blixt, då någon av fiskarna vände bredsidan till. Vattnet levde och hoppade framför lilla fröken.

Ibland tordes Olle till och med stanna och fråga, hur guldkarparna mådde. Han hade själv varit med till stationen och hämtat dem för en månad sedan, och han hade själv varit nere i dammen, då de planterades ut.

II.

Det var stekheta dagar. Havet låg stilla, med knappast en krusning över sig. Föga svalka lyfte sig från den stora spegeln, som längre bort blev alldeles dunkel och dimmig av solröken. Luften skalv och dansade över stranddynerna, och sanden var så het att lilla fröken Marie-Louise måste gå i basttofflor ned i vattnet.

Olle pustade, där han kom med sin sprattlande börda i en pärtkorg. Då han varit inne i köket med den och återvände, brukade han kasta sig omkull på andra sidan staketet, som ledde ända ned i vattnet. Det var så gott att pusta ut och låta svetten torka en smula. Och så var staketet så glest, och det var bara ett stenkast till badhuset ...

Där låg han nu igen, och hjärtat bultade häftigt, vare sig av ansträngning eller förväntan. Han höll ögonen spända mot det gamla hållet.

På stranden satt den franska guvernanten i baddräkt under ett stort gult parasoll; hon läste i en bok, men tittade allt emellanåt mot badhuset och ropade någonting, som Olle inte begrep. Bredvid henne låg den grymma doggen Peel, som inte var god på illa klädda personer och ännu brukade morra åt Olle ibland, då den var i dåligt humör. Den höll nosen nere i tassarna och sov, men Olle tyckte han kunde se, att också den tittade med ett halvöppet öga mot badhuset.

Och mycket riktigt, dörren öppnades och lilla fröken kom ut. Det nästan gjorde ont i ögonen av hennes ljusgula dräkt med röda sidenband och röd mössa. Hon trippade i sina basttofflor ned till vattenranden; där tog hon dem av sig och stack försiktigt en ljusröd liten tå i det våta. Hennes guvernant sprang upp, tog henne vid handen, och snart voro båda ute och plaskade, så det tindrade om håret på lilla fröken.

Där steg upp en idé i Olles bruna huvud, och hans hjärta svällde av triumf redan på förhand. Tänk om han skulle visa att han kunde simma.

Han kastade av sig och sprang i. Det friska vattnet gjorde honom yster och djärv, han skuttade så det sprutade om honom och lät alla betänkligheter fara. Det bar av runt staketet och i en halvcirkel ut kring lilla fröken och guvernanten. Nu gick vattnet redan till halsen, nu sam han ... Han vände huvudet inåt stranden: sågo de inte på honom? Men nej, lilla fröken och guvernanten hade vänt ryggarna åt, de voro redan på väg upp i land. Det var som om ingenting hänt, fast Olle visade sin allra snabbaste och finaste simning.

Hans extas fick en tillsats av förtvivlan. Han sam inåt land, kom upp på grunt och knäshögt vatten, reste sig och sprang efter dem över sanden.

— Ser ni inte, jag kan simma! ropade han.

Fröken Marie-Louise vände sig om.

— Vad gör du här på vår strand? Och utan simdräkt, usch! ... Buss, Peel! ... Buss!

Olle såg rött för ögonen. Den franska guvernanten ropade någonting, men doggen var redan efter honom. Han sprang som för livet mot staketet ... grinden för långt borta, skallet bakom ... Han skrek av förskräckelse och raseri, han fick tag i spjälorna, hasade sig över, rev ena benet blodigt, och föll som en snyftande klump ned på marken. Skallet tystnade i ett morrande på andra sidan.

Peel vände om; det hade ändå inte varit så illa ment det hela. Det förstod också Olle, då han reste sig och såg bakom sig. Men han ryckte till sig skjortan och byxorna från marken och sprang. —

De närmaste dagarna kunde Olle ej förmås att gå till villan med fisken, hans syster fick göra det i stället. Olle gick och ruvade på någonting, skammen och smäleken brände i honom, och han knöt nävarna ibland i ensamheten.

III.

—Far, lever en havsgädda i sött vatten? frågade Olle en kväll, där han satt och hopade, på hemväg från fisket.

— Nog är det osäkert alltid. Åtminstone tacklar hon av och blir spak.

... Spak, upprepade Olle inom sig själv. Det ordet var inte bra den här gången.

Samma kväll smusslade han undan några av faderns gamla bragder. Och på natten smög han sig ut ur skjulet med dem och en tom balja. Vägen gällde en skogstjärn högt upp i land; där fanns på stranden en bortglömd gammal ekstock.

Tre nätter på morgonsidan tassade han tomhänt och modstulen in i sitt skjul igen.

— Hur är du så sömnig, pojkstövel? frågade hans far ute på fisket. Inte finns det löss i skjulet, vettja ...

Olle svarade ingenting. Men den fjärde natten kom han tillbaka med baljan vattenfylld och en stor gädda i. Ögonen lyste ondskefullt.

Han smög sig bort mot villan. Det var ganska ljust redan, men den här tiden sovo alla djupast och Peel också, det visste han.

Han stannade vid sin olyckas staket och släppte baljan ned i sanden. Så tog han ett stadigt tag med båda händerna om ryggen på den grönspräckliga besten, krånglade sig genom grinden, smög försiktigt över stranden, dynen, muren, och försvann i rosensnåren vid dammen.

IV.

— Verkligen fan så besynnerligt, sade baron en dag, där han stod vid dammen med en sockerkaksbit i handen. Verkligen besynnerligt, men jag tror Marie-Louise har rätt: fiskarna minskas. Och vart ta de vägen? man ser ju inga döda. Skulle de möjligen gräva sig ner i gyttjan på bottnen och dö där?... Faktum är i alla

fall, att det inte simmar till lika många som förut, då man kastar ut smulor åt dem.

Och han tog sin pincenez ur västfickan och spände ögonen ned i det mörka vattnet.

Drängen, som stod mitt emot på andra stranden, tog till ordet.

— De är väl bara så faseligt gödda, baron, så de inte orkar äta mera. Och som god tjänare följde han sin herres exempel och tittade ned i dammen.

Men ingendera kunde se gäddan, som fet och säker låg på bottnen under näckrosorna. Den höll sig så stilla så här på dagen, det var bara sidfenorna som sakta levde, men de onda ögonen lågo timme efter timme lika orörliga därnere, som två gula små stenar i dunklet.

Det hade varit stor sorg på villan de senaste dagarna. En förmiddag hade Marie-Louise kommit storgråtande upp från parken, så baron själv hade kastat tidning och cigarr och gått ut för att taga reda på, vad som var på färde. — Fiskarna hålla på att dö, påstod Marie-Louise, men då hade hennes pappa skrattat och klappat henne på kinden och sagt, att det bara var inbillning alltihop. Och Marie-Louise gick då till sin mamma. Hon trodde åtminstone, och det var ju alltid litet bättre.

Friherrinnan hade tagit tillfället i akt och gjort som kloka mödrar bruka. Hon hade lyft sitt barn upp i knät, sett med allvarliga ögon på den lilla och förklarat: Du har bestämt inte varit riktigt som du borde på senaste tiden, och därför tar Gud dina fiskar ifrån dig. Men om du nu försöker vara riktigt snäll mot pappa och mamma och alla människor, så får du väl se att fiskarna komma tillbaka ...

Hon anade väl knappast, i vilken god jord de orden föllo. Men Marie-Louise gick och grubblade, med ett finger mot pannan. Hade hon varit elak mot pappa eller mamma? Nej, inte mera än vanligt åtminstone, och inte hade Gud förut straffat henne. Men varför straffade han henne just nu, vem hade hon gjort illa? Då gick det upp för henne: Olle ... Det hade inte varit rätt att tussa hunden på honom, bonnen hade sagt att det var grymt och hjärtlöst och hotat klaga hos föräldrarna. Nog hade hon ju också själv tyckt synd om Olle och bett Gud om förlåtelse i sin aftonbön ... Men det var ju ändå klart, det var därför hon blev straffad. Nu gällde det att vara riktigt snäll mot Olle, så kanske Gud förlät henne. —

Men Olle hade inte visat sig de senaste dagarna.

Första gången han kom igen, var han inte väl till mods. Han gjorde en lång omväg runt parken och gick till villan från landssidan. Han darrade i benen, då han var inne i köket och lämnade fisken. Men köksan nickade bara goddag och frågade, varför han inte varit där på sista tiden, och allt var som om ingenting hänt.

Han tog mössa och korg och steg ut igen. Men som mördaren dras av en dunkel makt till mordplatsen, så drogs Olle nedåt dammen. Han sneddade av genom parken: där var rosenhäckarna, där bakom låg den.

Då kom lilla fröken Marie-Louise springande uppför trädgårdsgången. Hon fick syn på honom och sprang rakt emot honom. Olle stannade, knäna veko sig, och han tog mössan av sig som i yrsel. Nu skulle det väl komma, alltsamman ...

Han spratt till som om någon väckt honom, då lilla fröken tog honom vid handen och sade med sin allra lenaste röst:

— Kommer du och simmar, Olle?

Och då han inte genast svarade.

— Inte behöver du vara rädd för Peel, och inte behöver du någon simdräkt heller ...

Olle förstod ingenting, allt gick runt i huvudet på honom. Men hur det nu var, plötsligen fann han sig i vattnet med fröken Marie-Louise, och då var det som han skulle glömt allt han bar på. Han måste visa hur bra han kunde simma, lilla fröken såg på och hoppade av förtjusning, och själva den franska guvernanten på stranden klappade i händerna och ropade något ord, som Olle tyckte liknade »träbänk». Han måste lova att lära lilla fröken simma, och hon lade sig genast på magen i vattnet och började sprattla, och Olle fick hålla i henne. I morgon skulle de fortsätta.

Men då han kom upp ur vattnet, kom det gamla igen med kläderna. Han visste inte själv riktigt varför, men han såg ned i sanden och frågade:

— Hur är det med Marie-Louises gullfiskar. Och som han hade sagt det, kände han, att han skulle kunnat göra vad som helst, bara hon svarat: bra är det med dem. Han skulle kunnat låta tio doggar riva sönder skinnet på sig, bara hon svarat så.

Men då Marie-Louise svarade, hade hon gråten i halsen.

— Snälla Olle, jag tror de håller på att dö. —

Nästa dag tog lilla fröken Olle upp i sin kammare och visade honom sina dockor, följande dag fick han konfekt. Och dagarna gingo. Guldkarparna i dammen minskades allt mera, och lilla fröken var allt mera översvallande vänlig mot Olle. Nu senast hade hon slagit armarna om halsen på honom och kysst honom.

Och den franska bonnen hade redan kommit till tals med friherrinnan, och friherrinnan hade med sin man en kväll bakom slutna dörrar hållit en rådplägning om det besynnerliga förhållandet mellan de båda barnen, utan att man dock kunnat komma till något resultat ...

Men Olle levde i ett rus av sprängande stämningar. Där var hälften lycksalighet och yra, hälften ångest och plåga. Där sam en tung gädda i hans samvete.

Han kände allt vad en förbrytare känner, som lever som en prins på avgrundens brant. Hans härlighets slott var byggt på en osäker grund; där under flöto svarta och förstörande strömmar, och en vacker dag kunde hela härligheten störta samman och begrava honom med. Det förstod Olle, men han var ett enkelt och oskolat huvud, så inte var det väl så han egentligen tänkte.

V.

Återigen hade Olle börjat sina nattliga expeditioner. Det var fullmåne dessa nätter och ljust nästan som om dagen.

Då alla väl hade somnat, smög sig Olle ur sitt skjul med en håv i handen. Det bar av med försiktiga fjät bortåt villan och fram till dammen.

Men det var minsann inte så lätt att göra ogjort vad man engång hade gjort. Först var det faran att bli upptäckt, och den var inte behaglig. Nu tycktes doggen ändå ligga i band om nätterna, och för resten hade han kommit på bättre fot med den på den senaste tiden.

Värre var att få tag på gäddan. Först måste den skrämmas upp, och så kunde jakten börja. Den gjorde som en stor vattenpil på ytan, då den sköt iväg från den ena stranden till den andra. Man såg var den stannade och gömde sig i växterna, man gick dit, man kunde se ryggen av den där den låg ... Men bara håven rörde vid vattenytan — vips var den över vid andra stranden igen. Ibland låg den alldeles tätt upp vid vattenranden, med nosen i stranden nästan, men den var ändå inte att fånga.

Det var nu fjärde natten Olle var ute. Nu skulle den fångas, hade han beslutat.

Han blev djärv och nästan rasande. Han var nere i dammen och blötte byxorna ända upp till midjan, han sprang med unga förbannelser på läpparna runt stranden och rev sina bara ben i rosensnåren, han smög sig som en katt mot sitt byte. Men hur hastigt han än körde håven ned i vattnet — aldrig kom den upp med gäddan i.

Å, vad han plågades! Det var som om han jagat en hetsjakt efter något i sitt eget samvete. Olles samvete och dammen hade blivit ett. Det var på tok i båda, något måste bort därifrån — men hur?

— Den måste skjutas, tänkte han. Far har ett gammalt hagelgevär på väggen, och jag har skjutit med det en gång ... Men det smäller nog förfärligt, hela villan skulle skaka ...

Och hopplös, uttröttad och samvetssjuk smög han den gamla vägen hem, kastade sig på sin halmbrits i skjulet och grät.

*

Följande dag, då han varit inne i köket, kom inte Marie-Louise emot honom som vanligt. Men då han gick ned genom parken, såg han att hon satt på stentrappan vid dammen. Hon var alldeles förgråten och röd i ansiktet, då hon såg upp mot honom.

— Snart dör de allihop, sade hon.

Då gick Olle raka vägen hem. Han hade fattat sitt beslut.

På kvällen satt han inne i stugan hos far. Han såg nog besynnerlig ut, tyckte gubben, men besynnerlig hade han varit hela veckan för resten. Det var väl det där badandet hos barons och det där lilla fina flickbarnet, som hade satt koller i huvudet på honom ...

Olle lät ögonen vandra utefter väggen. De stannade vid den gamla mynningsladdaren, och som i förbigående frågade han:

— Är bössan laddad, far?

— Nog är den det alltid.

— Är där också knallhatt i låset?

— Nog är där knallhatt. Men inte lär du skjuta något med den, så det kan väl vara detsamma med den saken.

— Jojo, sade Olle, jag kom nu bara att fråga ...

Men då gubben var ute en stund i skymningen, tog Olle ner bössan från spiken och sprang till skogs.

Vid midnatt stod han i månskenet vid dammen. Han stack ned en stör i den och rörde om. Det var som om han rört om i sitt eget samvete, det gjorde ont ...

Nu for där en vattenpil över ytan och stannade vid stranden mitt emot. Han smög sig dit, böjde försiktigt rosengrenarna åtskils och stirrade.

Månskenet darrade och levde i en strimma tvärs över dammen — där hade gäddan farit ... Och där låg den i ändan av strimman, med den mörka ryggen alldeles upp i vattenbrynet och huvudet under ett flytande blad.

Olle spände hanen, tog länge sikte och tryckte av.

Skrällen var ohygglig. Då han kvicknat till ur skakningen i huvudet och den tjocka röken, hann han blott se, att gäddan flöt upp och vände den vita buken i vädret. Med detsamma kom det ljus i två rutor uppe i villan, han hörde rasslet av ett koppel och en röst borta frän drängstugan: — Buss, buss! Peel, buss!

Olle sprang, men doggen var snart i hälarna på honom. Och den här gången var det allvar i fråga. Nära staketet slogo två tassar bakifrån i hans rygg, han snavade över bössan och föll framstupa. Doggen rev upp kläderna på honom, och med detsamma var drängen där.

Han var halvt sanslös, då han fördes upp till villan. Baron kom ner i nattrock.

— Jaså, det var du din lymmel, sade han. Vad skjuter du egentligen för här på natten?

— Gäddan ... fick Olle fram ... gäddan i dammen ...

Nu blev saken klar hur det hade hängt ihop med guldkarparna. Och *den* hade nästlat sig in hos deras Marie-Louise och levat glada dagar, den rackaren! ... Baron var blek av vrede.

— Laga dig ut härifrån! Och du sätter aldrig din fot här vidare!

*

Olle var ensam igen, och för alltid på andra sidan staketet. Det var nog svårt, men det var också lättare på något sätt.

— Jag skulle låtit gäddan hållas, tänkte han, och han kände ännu lilla fröken Marie-Louises kyss på sin mun. — Men det var ändå inte riktigt bra på det viset heller ...

Och inom Olle steg upp ett dunkelt medvetande om, att det sällan betyder att odelat vinna på saken, då man fejar rent i sitt samvete ... att jordisk lycka och härlighet kan ha en oförtjänt början, men också ett oförtjänt slut ...

Men som sagt, han var ett enkelt och oskolat huvud, så inte var det väl egentligen så han tänkte, där han snyftande och sönderriven linkade hemåt, mot nya lidanden och nya bannor.

EN GAMMAL UNGHERRE

I.

Han kom på slarv en vår av försmådd kärlek och har nu slagit sig på krogliv och fylleri. Alla andra livsvärden ha blivit lika med noll för honom, och nu vill han se livet med dimmiga ögon, ty så är det hela lättast att se på. Det är redan längesedan han började supa.

Och han är bara en bofink, tänk er!

Tjipp! Tjipp! — där hörs han ju redan. Han kommer trippande mellan borden, lurvig och litet styv i benen, men alltid vid gott humör. Tjipp! Tjipp! De små pepparkornsögonen spela i huvudet på honom.

Sådan ha vi sett honom redan några år, var gång vi sitta här på Restaurant Adams stora verandor. Han är borta blott till vintern och gud vet var, men genast om våren då restaurangen öppnas, är han här igen, likadan som förut. Alla känna honom. Han är en stamkund. Han behandlas med aktning.

Se, nu surrar han opp på stolkarmen mitt emot mig och börjar plira på mig över bordet. Tjipp, tjipp! säger

han. Han har glömt alla drillar för längesen och uttrycker sig nu enkelt och profant som en gråsparv, men blir förstådd ändå.

— Jag vet nog, du vill ha en sup, lille bror, och det skall du få. Jag häller litet av den gullgula punschen på ett tefat och skjuter fram det på bordet. Bredvid lägger jag några surbrödsmulor.

Han slår sig mycket lugnt ner på bordet och tar en sup och en smula och en smula och en sup igen. Det syns det går med gammal fermitet.

Tjipp! Tjipp! — Tack skall du ha, bästa bror, säger han, och så surrar han i väg till något annat bord och gästar där. Som sagt, han är omtyckt överallt och blir trakterad för sitt vänsälla väsens skull.

Om man inte känner igen honom på hans husvana, finns det ett säkert tecken. Han bär på vänstra sidan av bakhuvudet en ful svart fläck, där inga dun växa och som någon kallade hans svarta månsken, ty han skall väl ha månsken han också, som andra inbitna krogherrar. Den lär han ha fått en kväll, då han i dimman råkade törna samman med en brinnande cigarr. Han var väl nog mer än vanligt skral i benen och vingarna den gången. Och han lär ha blivit så förskräckt, att han höll sig borta i fyra dagar. Men han kom tillbaka, förstås.

Världen är så stor och kuslig, och en stackars bofink är så liten och tappas bort så lätt. Jojo, men vår man har sökt göra det så gott för sig som möjligt och bäddat sig ned i en krog långt borta från skogarna, där man försvinner, och stigit i graderna och blivit en remarkabel person. Han söker tröst för sin olyckliga kärlek och tycker sig verkligen ha funnit den. Men en vacker dag får han kanske se som alla andra, att illusioner bara är illusioner och att fylleri är en dålig grund att bygga lyckans tempel på — eller träd borde jag väl säga, eftersom det gäller en bofink. Blodets röst dör väl ej heller under hans förhärdade skinn, han må supa hur länge som helst. Vi få se. —

II.

Det är härliga majnätter nu. Träden i parken spricka ut, och popplarna i esplanaden börja dofta berusande vårligt. Skymningen lyser blå över taken, och lyktorna kring kajer och torg stå som bleka pärlor i en luft av opal. Det stimmar av folk på gatorna, och på restaurangens stora verandor är det liv och rörelse och spritångor och klingklang ända in i sena natten.

Vår lille bror har varit orimligt full på den senaste tiden och mått så illa, så illa emellan. I kväll igen är han lika full. Han har rakt tappat förståndet. Han trissar mellan borden som en besatt, han flyger opp på axeln av främmande herremän och slaskar och skvättar i tefaten.

— Man borde inte ge honom så mycket, säger en läkare bland publiken. Han kan inte länge stå ut med den här dieten, och så mister vi vår vän.

Men vad tänker oförståndigt folk på hans välfärd? Han tar sig till bästa vid bord efter bord, han får så mycket han vill och dricker än mer för sällskaps skull och för att inte störa homogeniteten i glada gillen. Han är ju hedersgästen, han är ju fröjden och kronan, vart han sig i världen vänder.

Dock, denna midnatt, efter det ljusen ha släckts, det sista bellmanska byket tömt sina sista bittra uppbrottsbägare, och allt blivit tyst och tomt på verandan, har han riktigt svårt att ta sig till sitt bräde högt uppe under takrännan, där han brukar sova.

Där sitter han nu, vår stackars vän, och mår illa och tänker rusiga bofinkstankar om sitt eländiga liv och döden. Ty han känner sig riktigt dålig den här gången, riktigt härjad. Ack, detta usla krogliv!

Det är nästan svårt för honom att hålla sig på sitt bräde, och han burrar ihop sig i sin ångest till ett litet grått nystan.

Allt dansar runt. Stuprännan står på huvudet och viftar med stjärten i vädret som en stor, förskräcklig orm, vattentunnan där nere med sitt svarta gap hoppar hit och dit och ibland nästan ända upp till taket ... träden i esplanaden snurra om varandra i vild dans med stolpar och kiosker ... nu bär det av rätt opp i himmelen med alltsamman ... och nu ned igen.

Där ligger skuggan på lur bakom husknuten ... det rör sig som vingar i den, som gråspräckliga, hemska vingar, hu då, som hökvingar ... är det en hök?... Nu flaxar han opp längs väggen, nu sitter han på lur just ovanför på taket ... vingarna höja sig ... klorna spännas ... nu ... nu kommer han! —

Den lilla stackarn sitter hopkrupen i dödsångest, darrar och hickar och snyftar om vartannat.

Men ingenting händer, och äntligen somnar han.

III.

Solen går röd och tidig upp över taken i den lätta morgondimman. Det börjar susa lent och sakta i parkernas träd.

På en gren av den gamla esplanadpoppeln sitter ett ungt bofinkpar och älskar i fröjd och sång. Hannen sträcker halsen upp bland de doftande skotten i kronan och drillar yr och jublande fram sina känslor: — Hav tack, sol, hav tack du gode Gud, som gav oss skogarna och kärleken! Kom, min duniga älskade, — bort, bort i den doftande världen! Sångtid är inne! Ett bo med dina vackra ägg, sommar för dig och mig — allt väntar oss. Skin, vårsol, på mina fjädrar, att jag må synas vacker för min maka! Sångtid, sångtid ...

Nystanet uppe under takrännan rör på sig och sträcker med ens ut ett yrvaket huvud. — — »Skogarna, kärleken» — ack ja ...

Han börjar snyfta och hicka igen. — Jag är ändå eländig, tänker han. Och mänskorna eländiga. Krogen och hela staden — eländigt alltsamman! — — Sångtid, sångtid, o Gud ...

Han börjar längta. Det står upp varma syner för hans små rödsupna pepparkornsögon. Han ser en liten mjuk hona vid sin sida, han ser ett dunigt bo i en grenklyka inne i en lummig björk; där ligga de fem blågröna, prickiga äggen, som under skalet gömma på något, som är han och hans kära tillsamman ... där sträcka redan fem gula små ungar sina halsar över boets kant och skrika av förtjusning mot honom, där han kommer flygande ... se, se! ...

Hela dagen sitter han så i sina syner.

Om kvällen lever han krogliv igen. —

Men han har knappast flugit upp till sitt bräde efter midnatt, förrän längtan bränner med än våldsammare makt i hans rusiga hjärta. Och åter ser han höken på taket.

Han vet ej mycket själv vad han gör, han känner bara med ens, att hans vingar ha börjat klippa i luften. Han vet ej varför, men det veta visst de kloka mänskorna, som resonera över sina sinnestillstånd och forma dem i ord. Ett rusigt hjärta följer sina ingivelser, och vår lille man *måste* bort. Det var allt.

Se här flyger han nu! Upp över de höga taken, bort i natten. Det går nog lite skralt, men herre gud, det går ju ändå. Det bär av i långa, vingliga krokar. Vingarna snurra som på en väderkvarn, men dryckjom tynger i

hans skalle. Han måste sätta sig på ett tak och vila ett ögonblick. Så bär det av igen.

— — Huii, nu flög han i telefontrådar! Han skär sig och dimper flaxande till marken. Men upp igen! Han dog ju inte heller, och vingarna äro hela.

Han nästan snuddar vid en sotig fabriksskorsten, som sticker upp som ett spöke i skumrasket. Han tyckte han såg två skorstenar och flög mitt emellan, men så var där bara en, och den stod just mitt emellan hans båda. — Nå, det gick ju ändå. —

Nu äntligen förstaden! Bort, bort över taken!

Husen krypa ihop till allt lägre, och sist bli de små ruckel. Nu börja enrisbuskar sticka fram där nere mellan dem. Och nu skogen. —

— A, skogen, skogen!

Han flyger ännu en stund över topparna, som tätna alltmer. Så slår han sig ned på en gren djupt inne i de doftande dungarna, drar med halsen i vädret några djupa andedrag av den friska, stilla sennattsluften, sticker näbben under vingen, tackar guden från sin oskuldstid, och somnar.

IV.

Det är morgon. Vinden smeker mossan på stenarna och spelar i skogen, solen stiger mellan stammarna, kring vilka den lindar röda band och slingor. Glimtar leka kurragömma mellan de späda små bladen, och en hittar på att krypa in och gömma sig just i vår ynglings ögonvrå, där han sover på sin gren, som har börjat gunga sakta av och an. Därför råkar det bli ljust i hans inre redan i den sista stumpen av hans drömmar, som hade rört sig om krogen Adams gamla synder och förskräckligheter, och han vaknar med en underbar fröjd i sitt hjärta, fast han inte först vet var han är. Men då han märker det, blir han alldeles tokig av glädje.

Han söker upp en liten vattenpuss, som ligger och glimmar i en bergsskreva, med gröna, bågnande stränder av mossa och lingonris. Här badar han sig ren och fin och kry; han doppar sig gång på gång djupt ned i den svala spegeln, han öppnar munnen och sköljer sin tunga ren från de forna dagarnas fula lukt; han burrar upp sig så det yr vattendroppar som tindrande regn omkring i solskenet; han sprättar med vingarna och sträcker på bröstet, han slätar med näbben ut alla fjädrarna och ordnar dem vackert och mjukt. — Seså, nu är han igen en riktig bofink!

Han flyger upp i en vajande björktopp och hälsar morgonsolen.

Drilli villi villi vii! ! ...

Hör, han har fått åter sin sångargåva; skogen gav honom den åter! Han kan drilla igen, han kan sjunga. Och han sjunger med fröjd, lockande och vekt och länge. — —

Där kommer en liten nätt hona flygande och sätter sig på en kvist nära honom.

— Drilli-villi-vill? frågar han. Det är: vill du älska mig?

Och hon svarar: — Drilli-vill! Ja, jag vill.

Han blir överlycklig, han glömmer allt, och det tindrar i ögonen på honom. Hela dagen sitter han med sin brud på en gungande grön kvist och slätar sig mot henne och kvittrar ömma ord. Allt närmare ser han hägra boet med de söta små ungarna, hans egna ungar och hennes. Han ser redan sig själv komma med värdiga vingslag och en stor grå mygga i näbben åt dem, och han hör hur de skrika av fröjd.

Och han somnar ljuvt in den kvällen, med näbben lutad upp mot sin honas varma, duniga hals.

V.

Nu skulle man väl tro att allt går väl härefter för vår förlovade ungherre. Men ack, nu först börjar den verkliga tragiken i hans liv. Det kommer sig av den visserligen rättvisa, men hårda och för eldiga sinnen ofta så sorgliga lagen, att varje brott mot naturen hämnar sig. Också fastän man har bättrat sig och bittert ångrat sitt brott. —

Ett par dagar förflyta under smek och gamman, och längre än så torde bofinkars förlovningstid sällan räcka.

Så vart det morgon och vart det afton av den andra dagen. Solen gick ned och lyste milt på en stilla lycka i skogen. Men där den nu går upp igen, finner den åtminstone ett av två fågelhjärtan i skam och förtvivlan.

Ty den blev inte vad den skulle bli, deras bröllopsnatt. Då vår lille bror skulle gifta sig som bofinkar göra det — utan präst och ceremonier, ärligt och öppet med bara himmeln till vittne — då kröp den fram, den oanade sanningen. Han *kunde* inte gifta sig. —

Det är nu följden av det dåliga gamla livet, som nog hade ångrats på gränsen till det nya livet, men ändå tog livet av det nya livet. — Livet, livet ... det är bittert, hur man än vänder på det, om man bara har syndat svårt och länge.

Emellertid är bofinkens tilltänkta hustru inte någon grym och pockande varelse, utan tålig till sinnes. Han får tid på sig, men saken blir inte bättre ...

*

Efter tre dagar flyger honan sin kos. Utan ett ljud till farväl försvinner hon mellan grenarnas galler mot en bättre hannes sång, som skallar i fjärran någonstädes ...

Han ser förkrossad efter henne. Hans små pepparögon bli först mörka av sorg och skam, sedan vita och tomma och döda. —

Tre dagar och tre nätter sitter han orörlig på en sten. Gud vet, vad han tänker. Men på den fjärde dagens morgon lyfter han vingen. Han flyger bort över skogen, in över förstaden, förbi skorstenspiporna och telefontrådarna och landar på sitt eländes gamla verandor, där han blir emottagen med återseendets förtjusning. Själv är han dyster, men super förfärligt.

Hade han varit en människa, skulle han gjort självmord. Men som bofink förstod han sig inte på den saken.

VI.

Det är en av midsommarnätterna. Han sitter på sitt bräde och är dödligt sjuk av sorgen och spriten, medan solen går upp över den glada världen. Det är ej mycket han tänker, så full och sjuk är han.

Han sitter och hör på sitt hjärta, hur det pickar i vild takt: tick-tick-tick ...

— Du kan gärna stanna om du vill, tänker han. Det är ändå förbi med mig.

Tick — — tick — nu stannade det också — — tick! — nej, det gick ännu — — tick!! — — — Nu står det. Allt blir svart.

Han slår en kullerbytta framstupa och faller som en lurvig boll till marken, sprattlar till ett tag med benen

och blir liggande.

*